

Rekombinacija in popravljanje DNA

Voet 3: poglavja 30.5 – 30.7

Stryer 5: poglavji 27.5 in 27.6

Krebs 3: poglavji 15 in 16

Rekombinacija

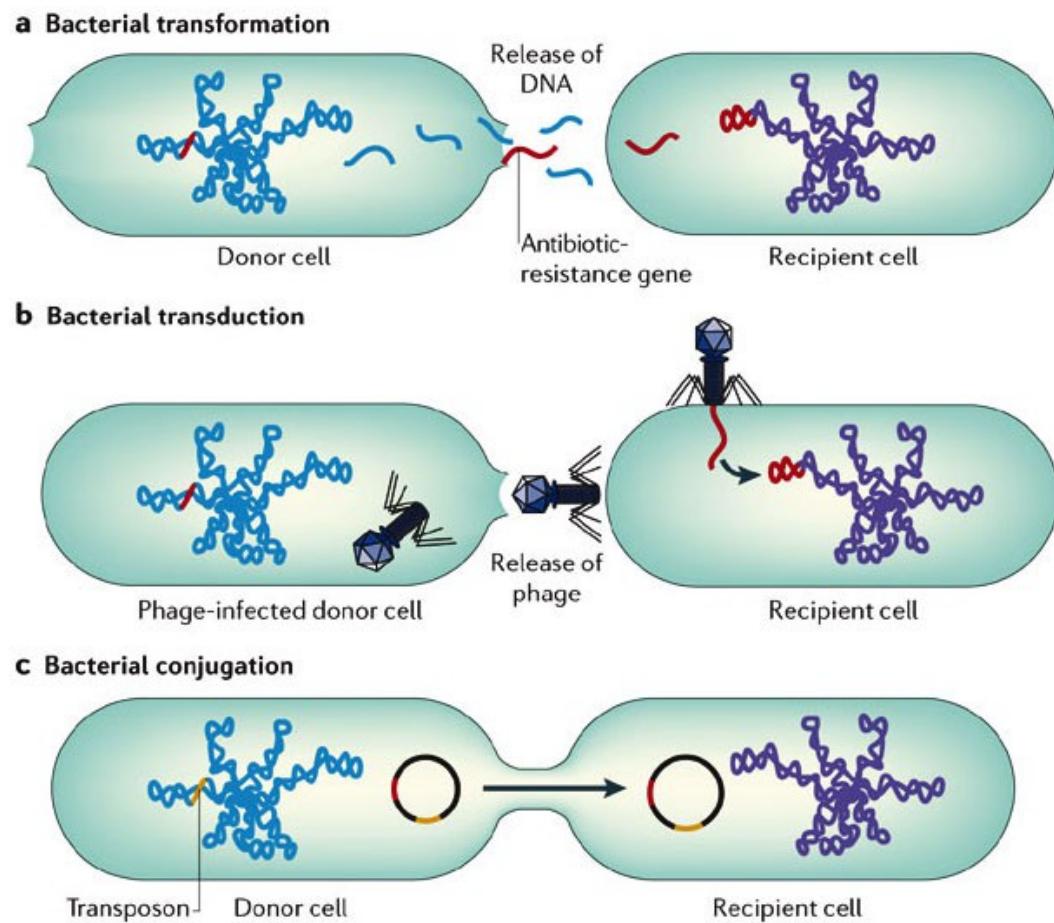
- homologna (=splošna): zamenjava homolognih segmentov med dvema molekulama DNA – poteka med mejozo pri evkariontih in pri nekaterih tipih popravljanja napak na DNA
- mestnospecifična: pri prokariontih (haploidni), kjer druga veriga DNA vstopi v celico (transformacija, transdukcija, konjugacija)
- somatska: v celicah imunskega sistema, kjer je potrebna velika pestrost zapisov (npr. za različna protitelesa)

Prenosi DNA med prokarionti

Transformacija: sprejem
tuje DNA iz okolice

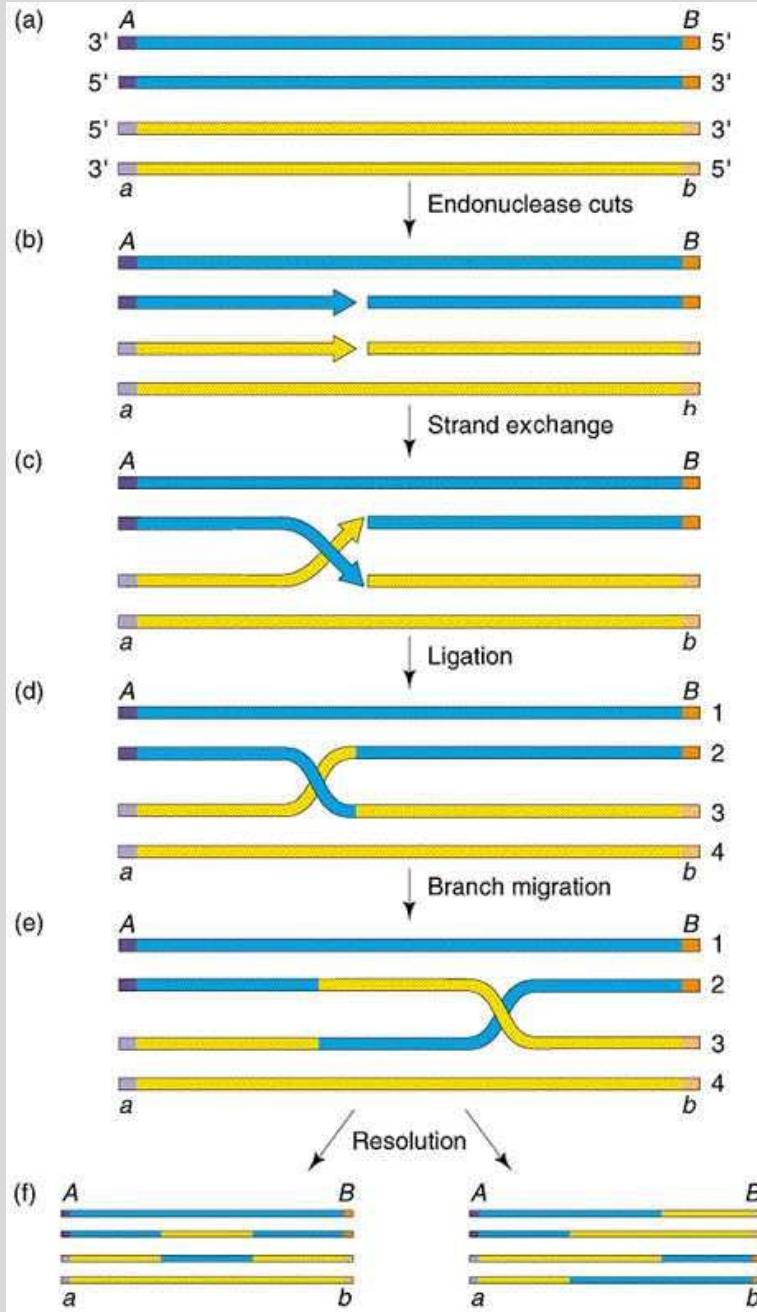
Transdukacija: bakteriofagi
prinašajo DNA iz druge
bakt. celice

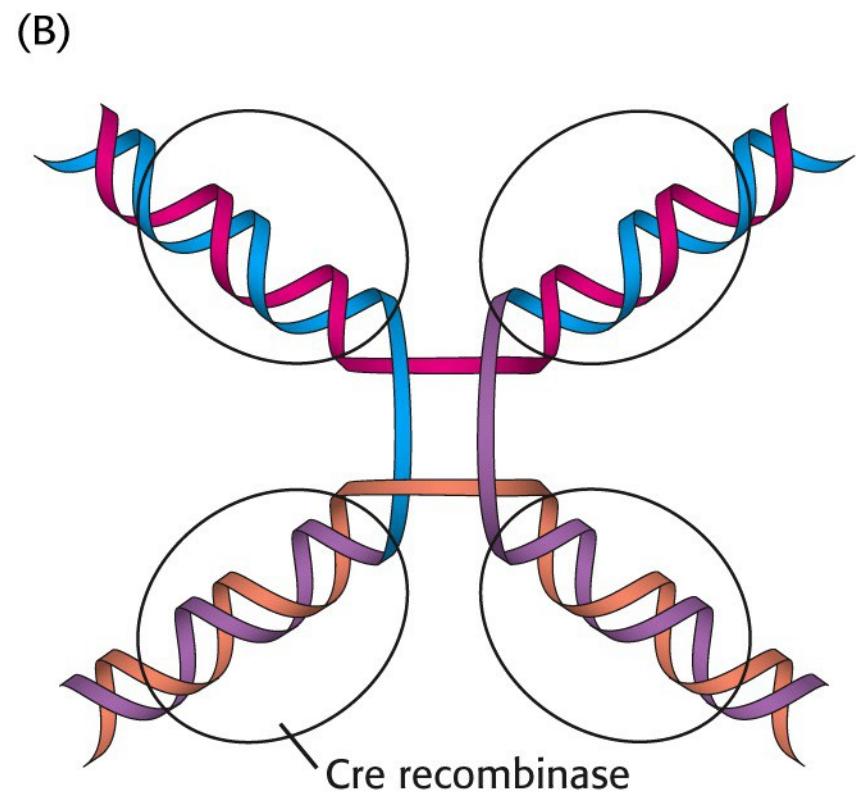
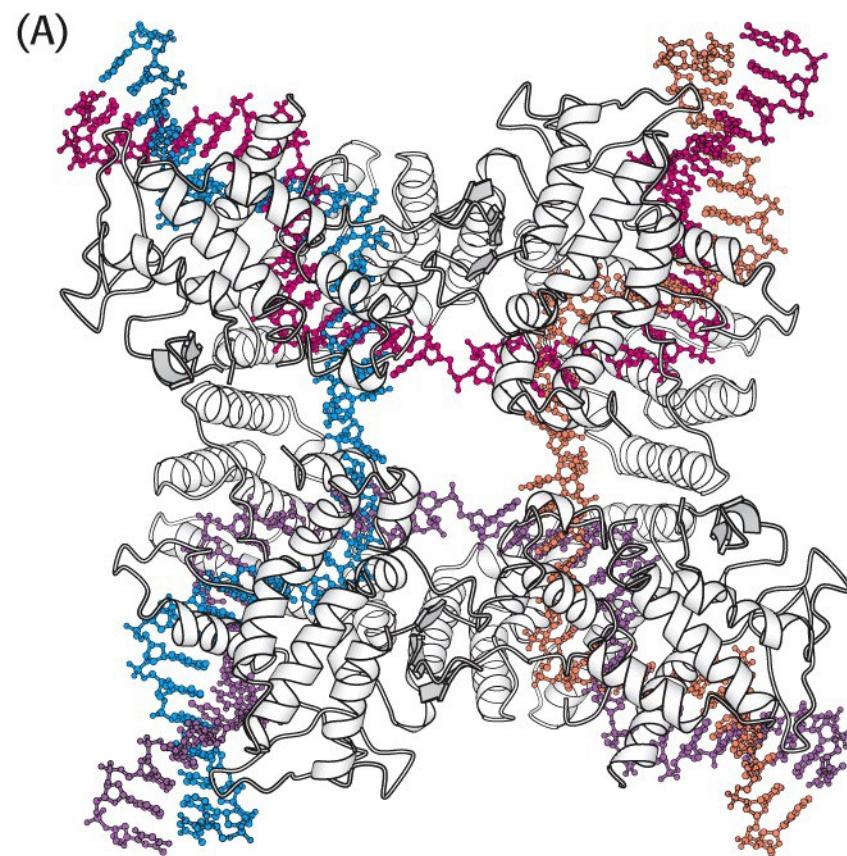
Konjugacija: DNA prihaja iz
druge celice iste ali druge
vrste medtem, ko sta celici
fizično povezani

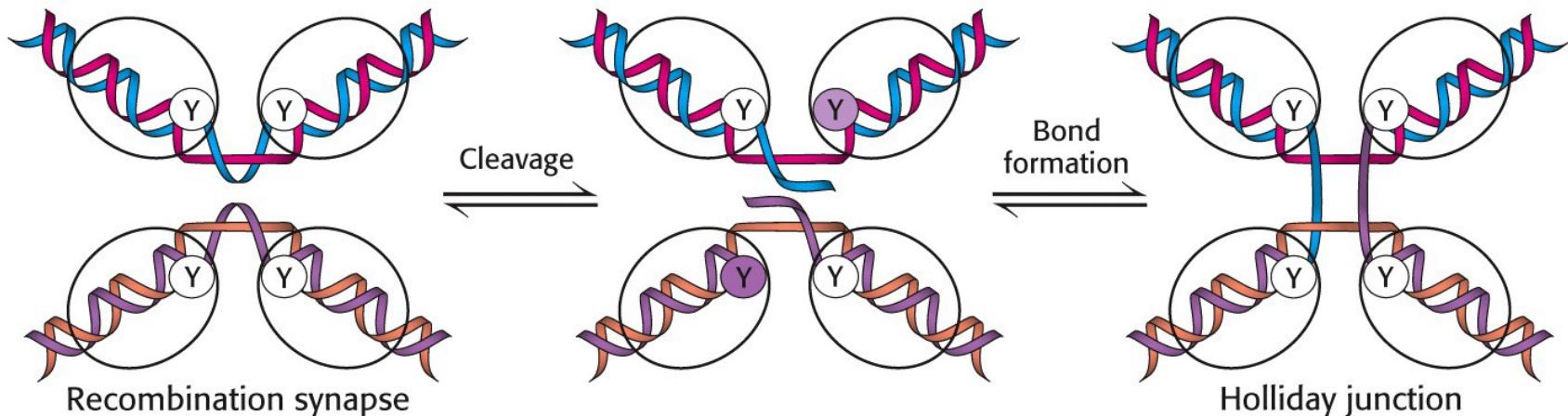
Rekombinacija /2

- intermediat imenujemo Hollidayevo križišče
- potrebna je aktivnost nukleaze in ligaze
- alternativna modela: Meselson-Raddingov in model popravljanja dvojnih prekinitev

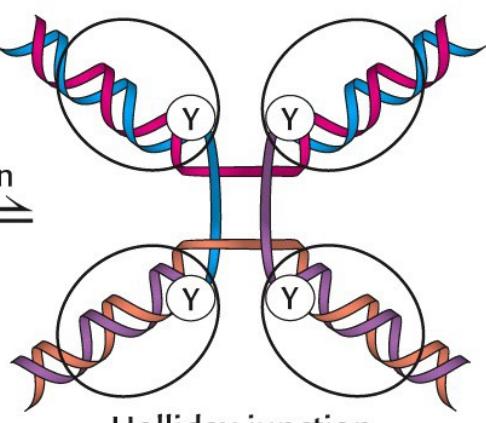

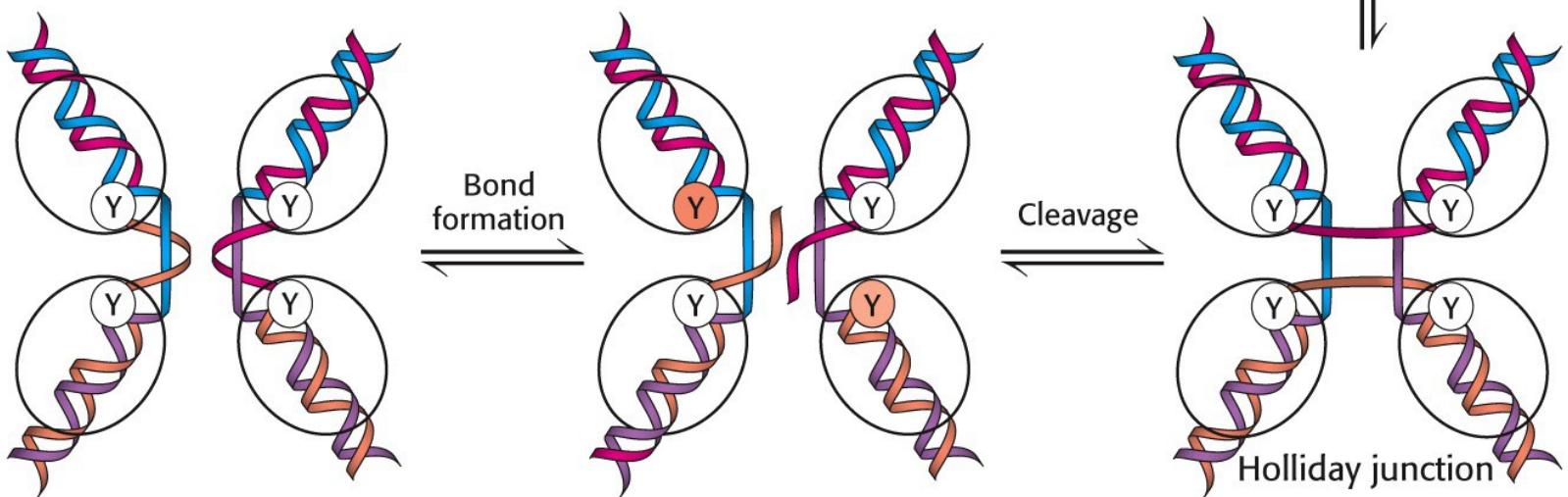
Cre iz faga P1 deluje na tarčna mesta loxP (34 bp)

Bond formation

Isomerization

Rekombinaze:

encimi, ki katalizirajo izmenjavo verig DNA

- RecA (*E. coli*)
- RAD51 (*S. cerevisiae*)

- Cre (fag P1)
- FLP / FRT

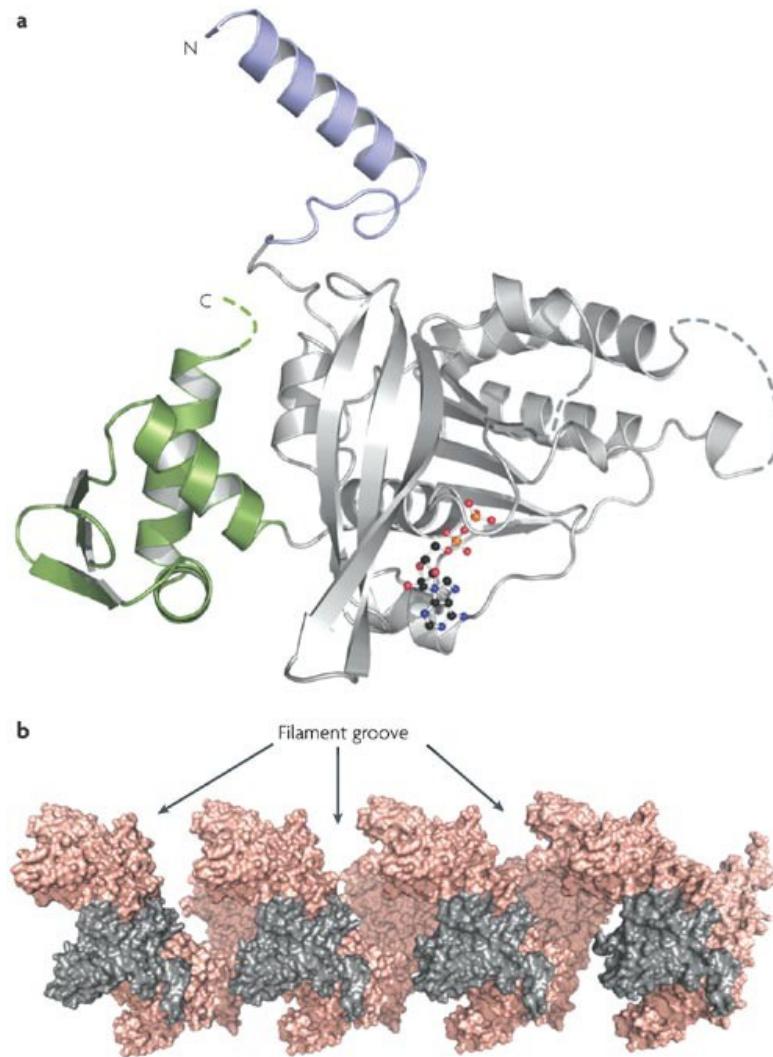
- ...

Pri *E. coli* mutante *recA-* izmenjujejo DNA 104-krat redkeje kot *recA+*.

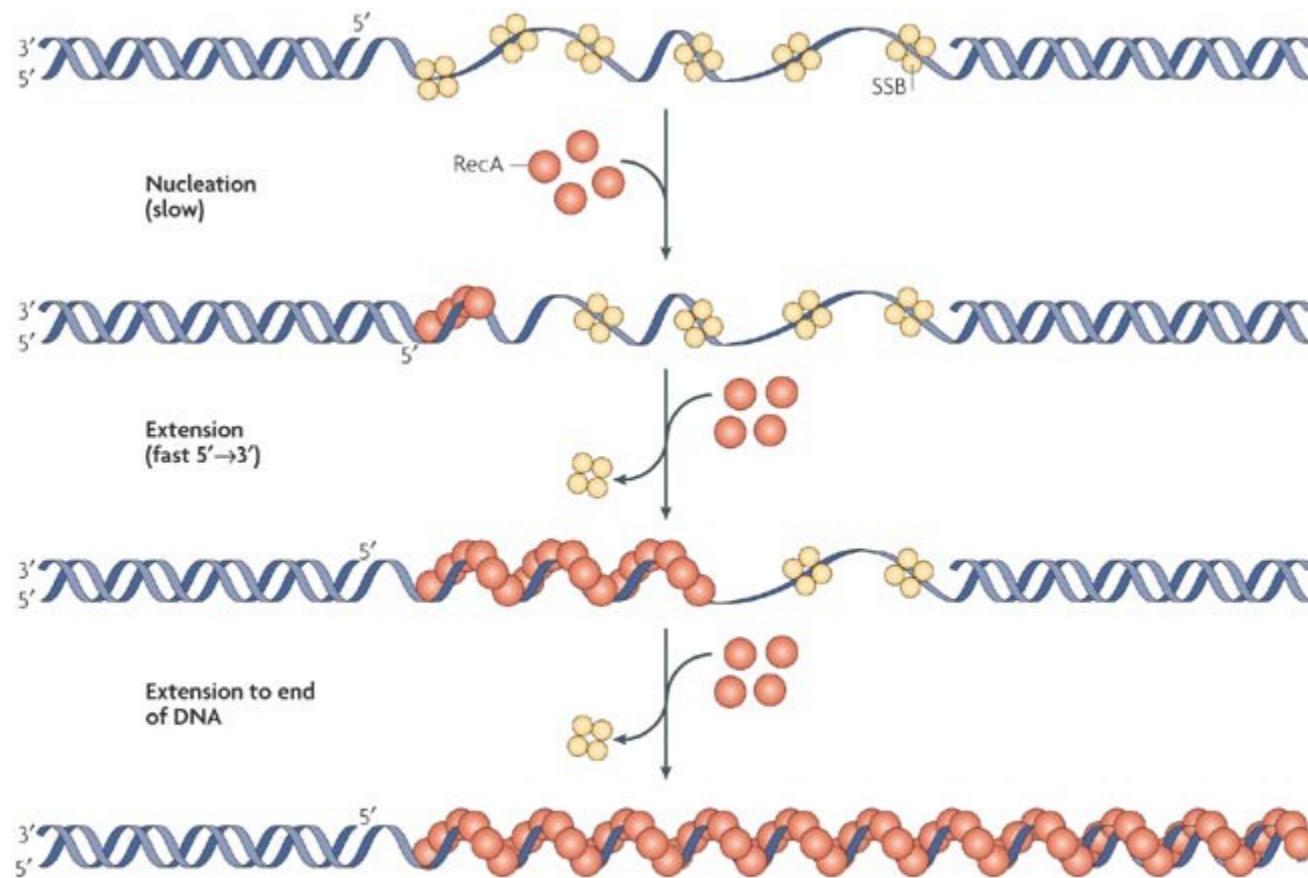
RecA se veže na DNA (ds ali ss) neodvisno od zaporedja – predpogoj je zareza z vsaj 1 nt ssDNA – in naredi filamente, dolge tudi >1000 monomernih enot. Vežejo se na homologna mesta in ob hidrolizi ATP katalizirajo izmenjavo verig.

~6 monomerov se veže na 1 zavoj dsDNA, ki se razvleče in vsebuje ~19 bp.

Struktura rekombinaze RecA in sestavljanje filamentov

Nukleoproteinski filament z RecA

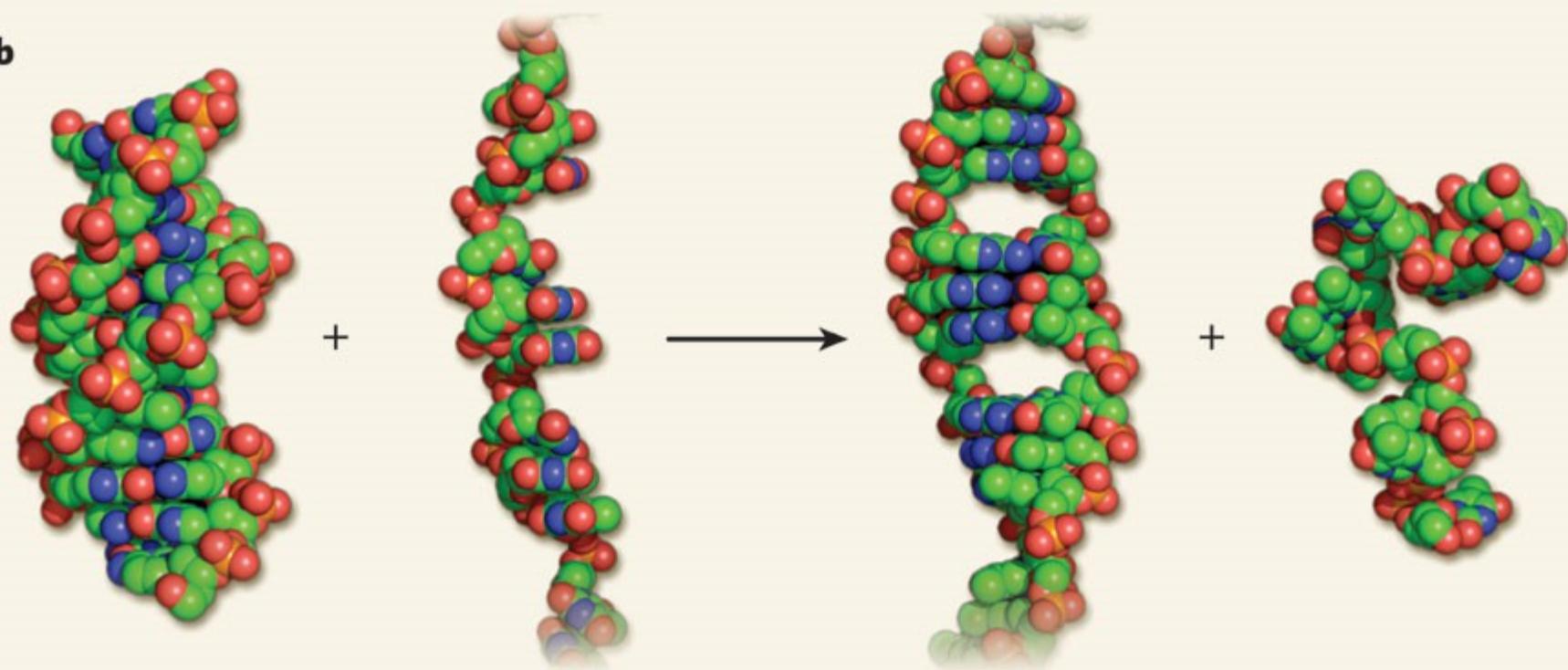

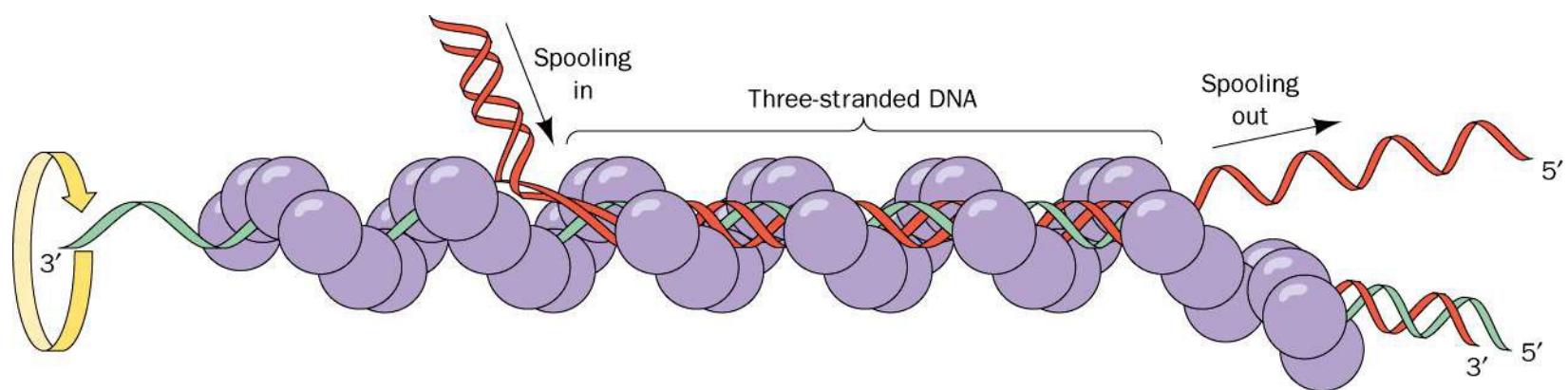
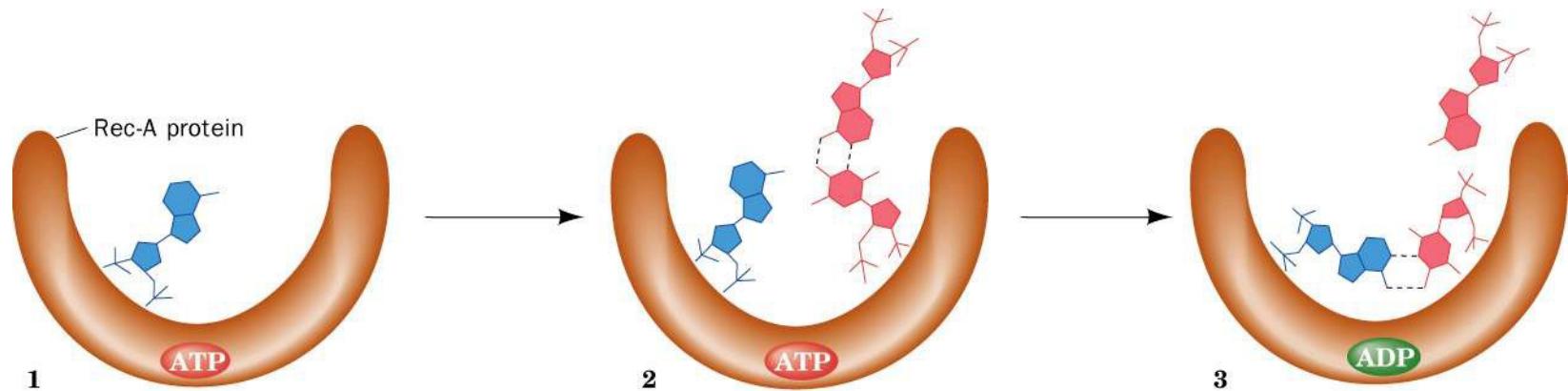
Izmenjava verig s posredovanjem RecA

a

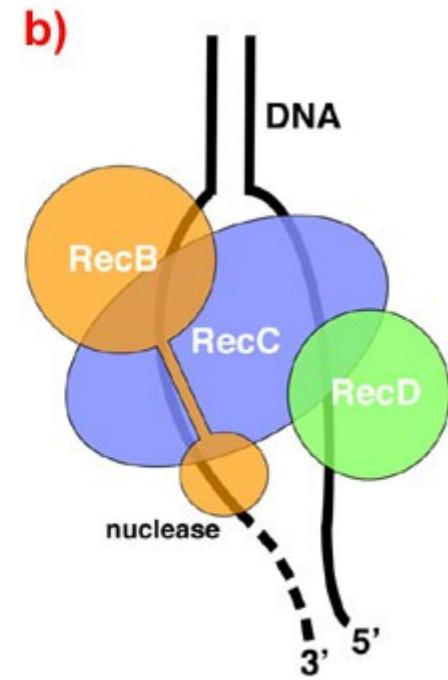
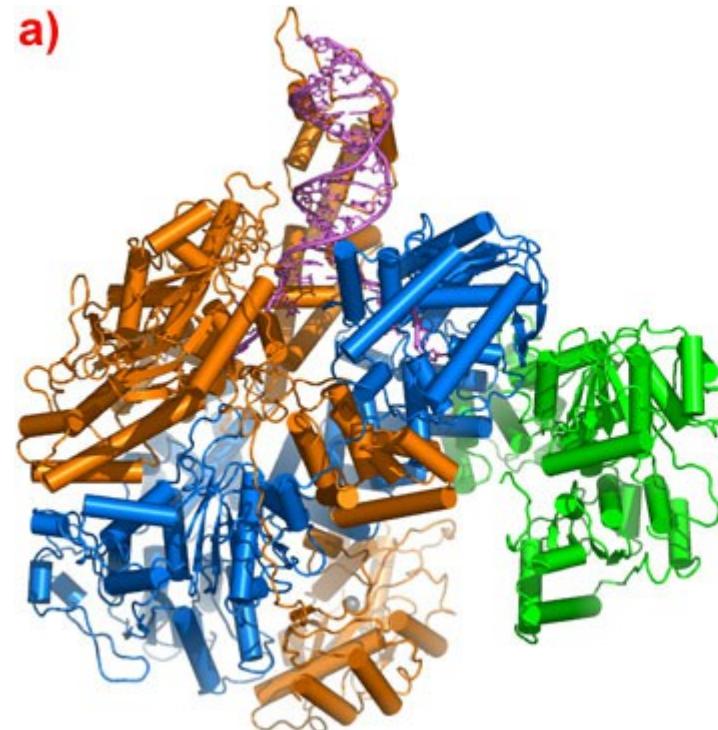
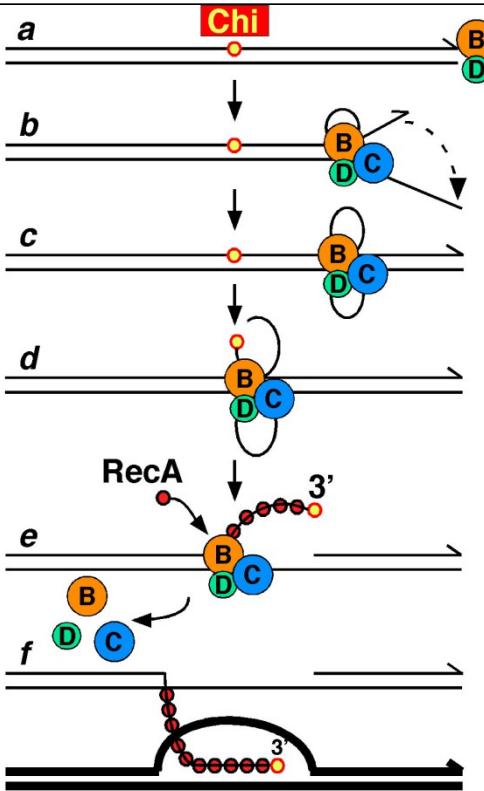

b

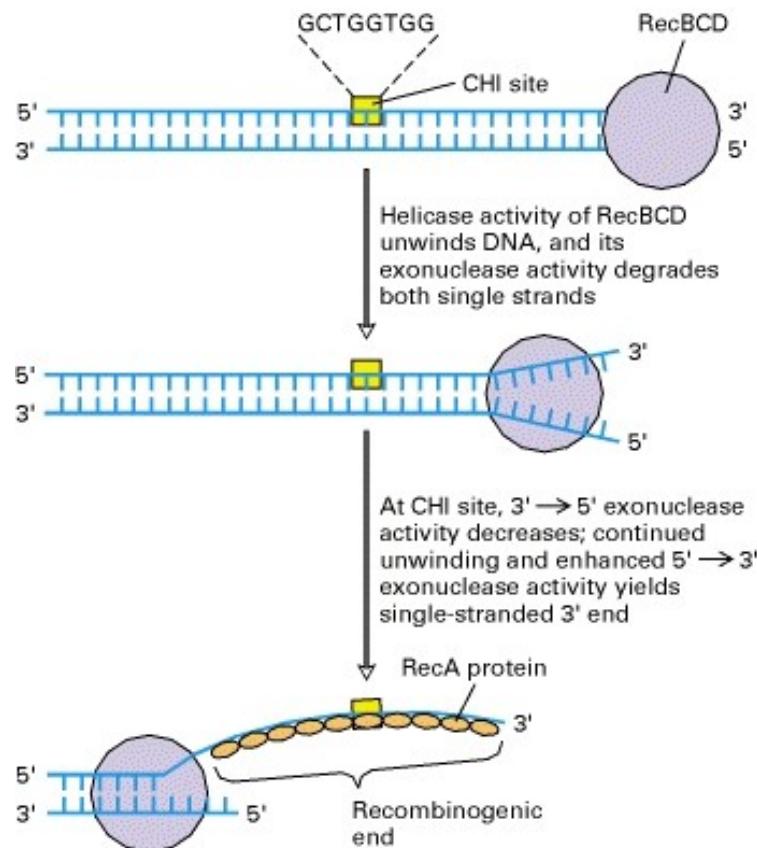

Iniciacija rekombinacije: RecBCD

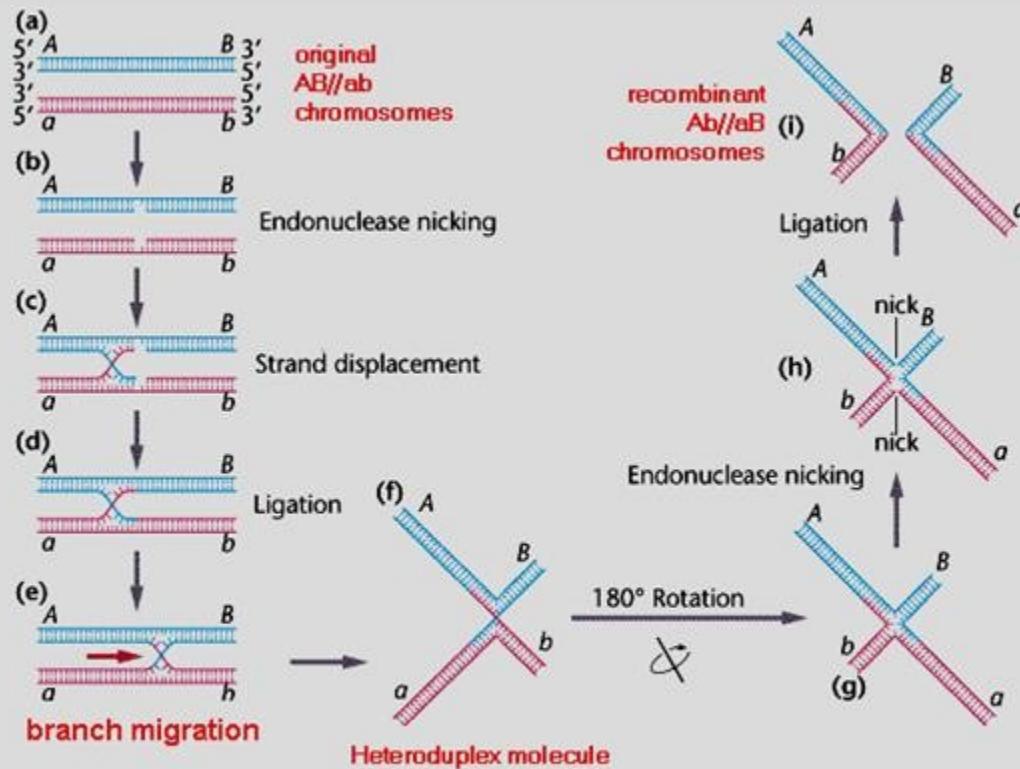

330 kDa, helikaza + nukleaza

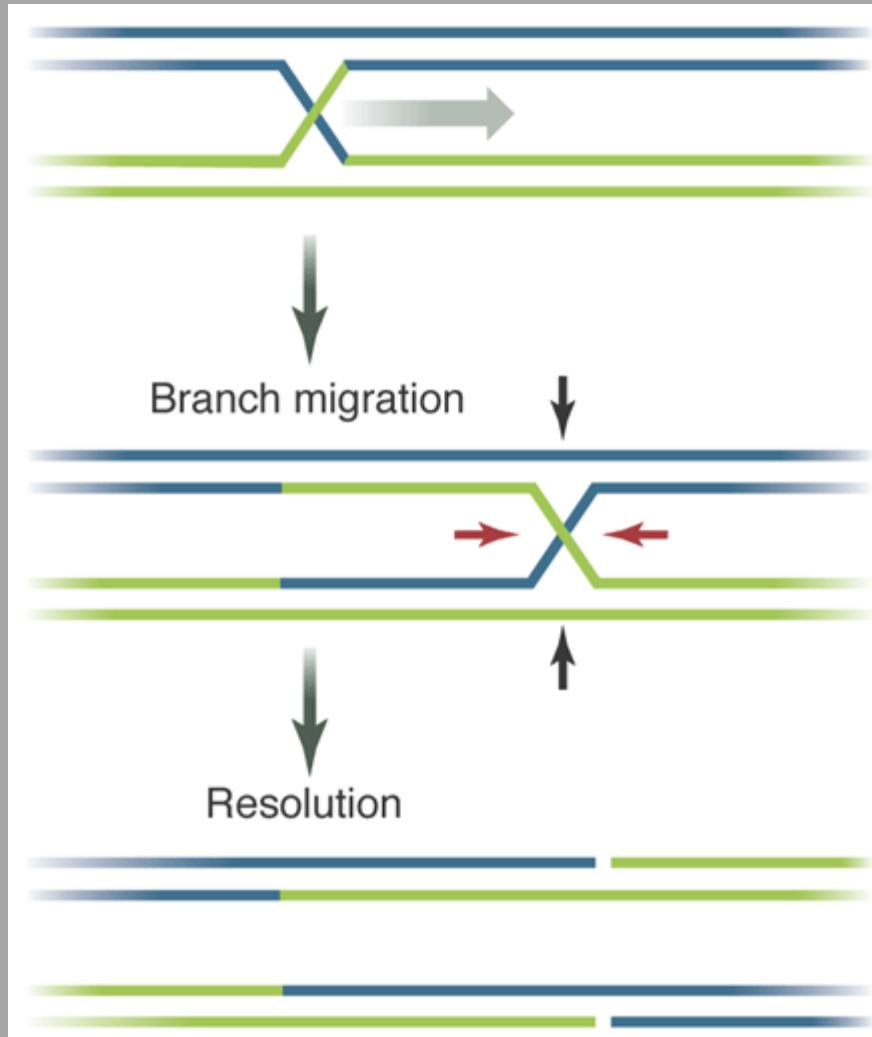
Mehanizem delovanja RecBCD

mesta hi: pri fagu lambda pogosta mesta začetka rekombinacije, pri *E. coli* na ~5 kb

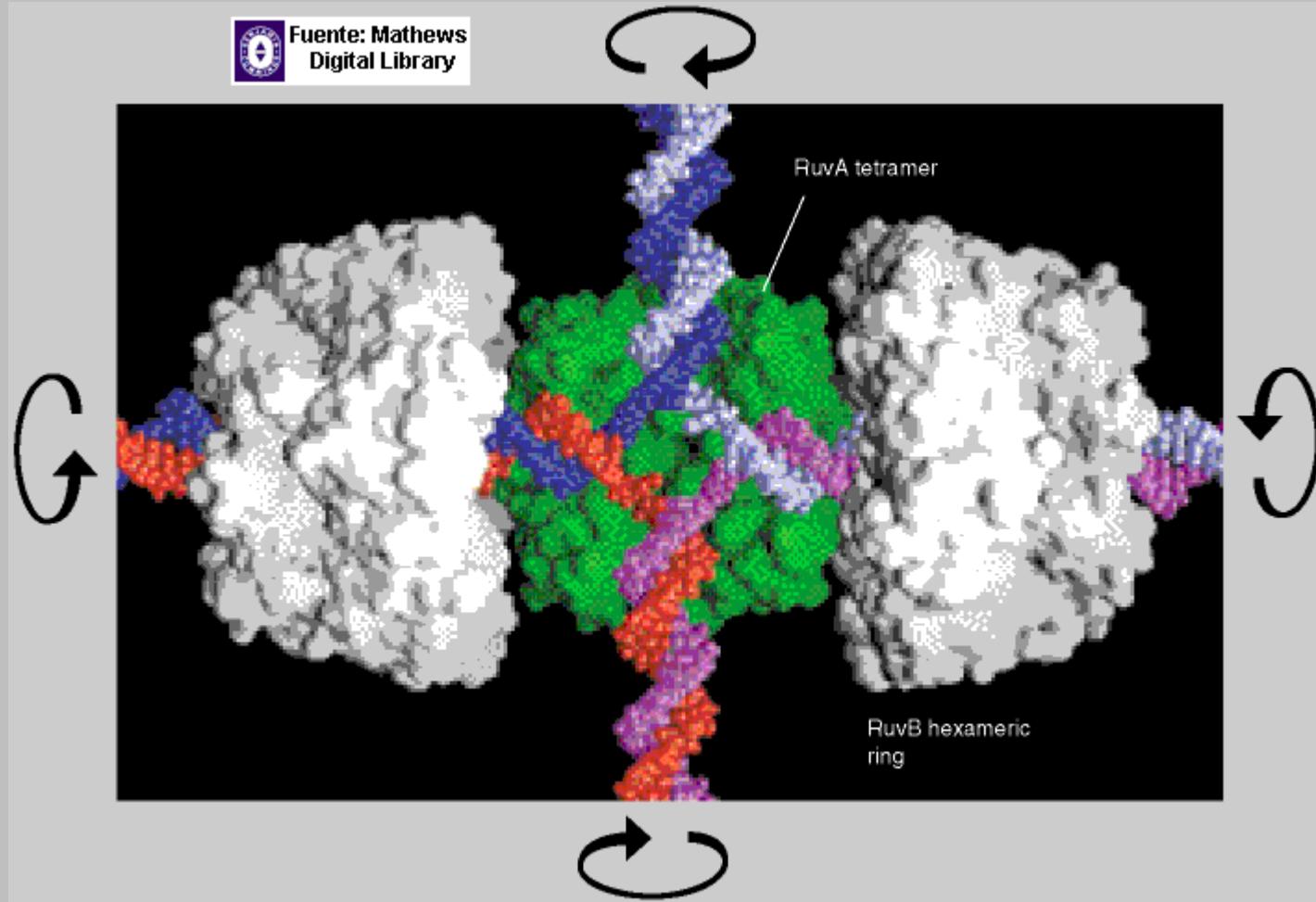

RuvAB
,resolvaza'
RuvC

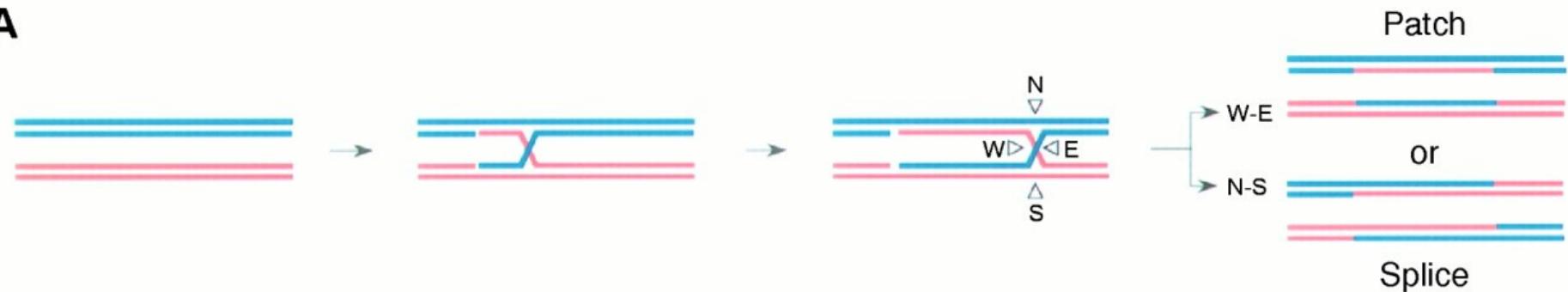

Fuente: Mathews
Digital Library

RuvA: veže RuvB na DNA

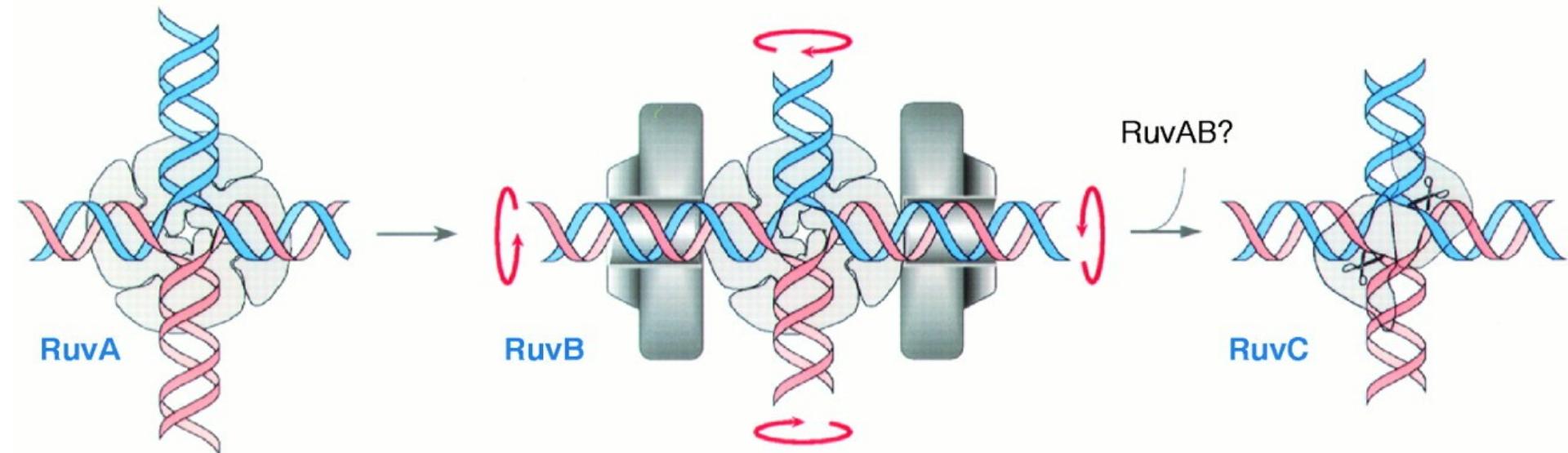
RuvB: helikaza, premika mesto prekrižanja po DNA
(RuvC: nukleaza, razcepi križišče)

A**B**

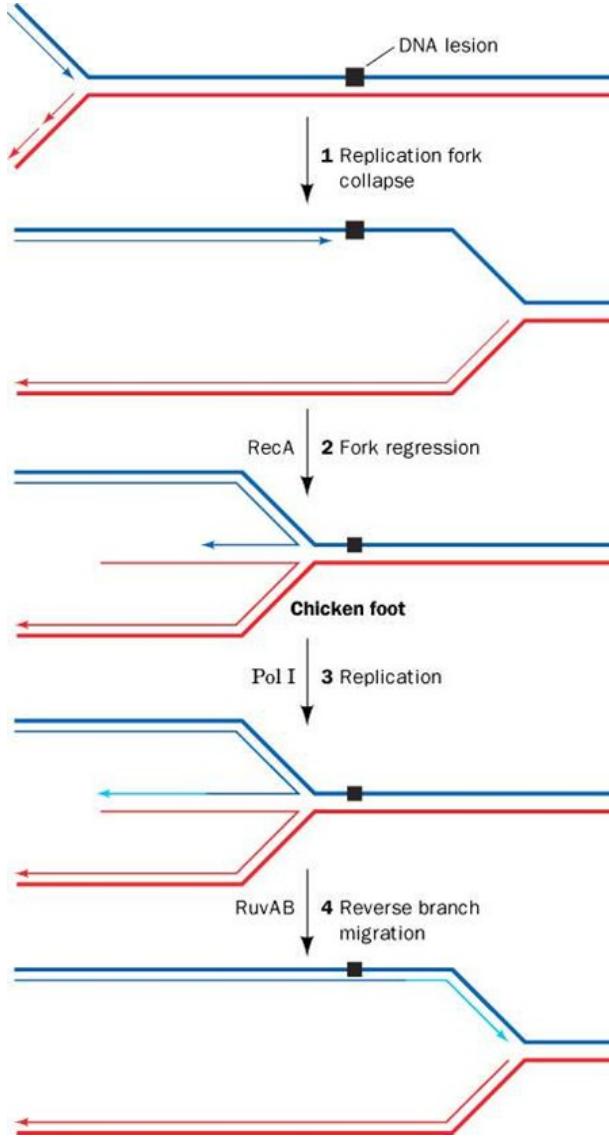
Junction binding

Branch migration

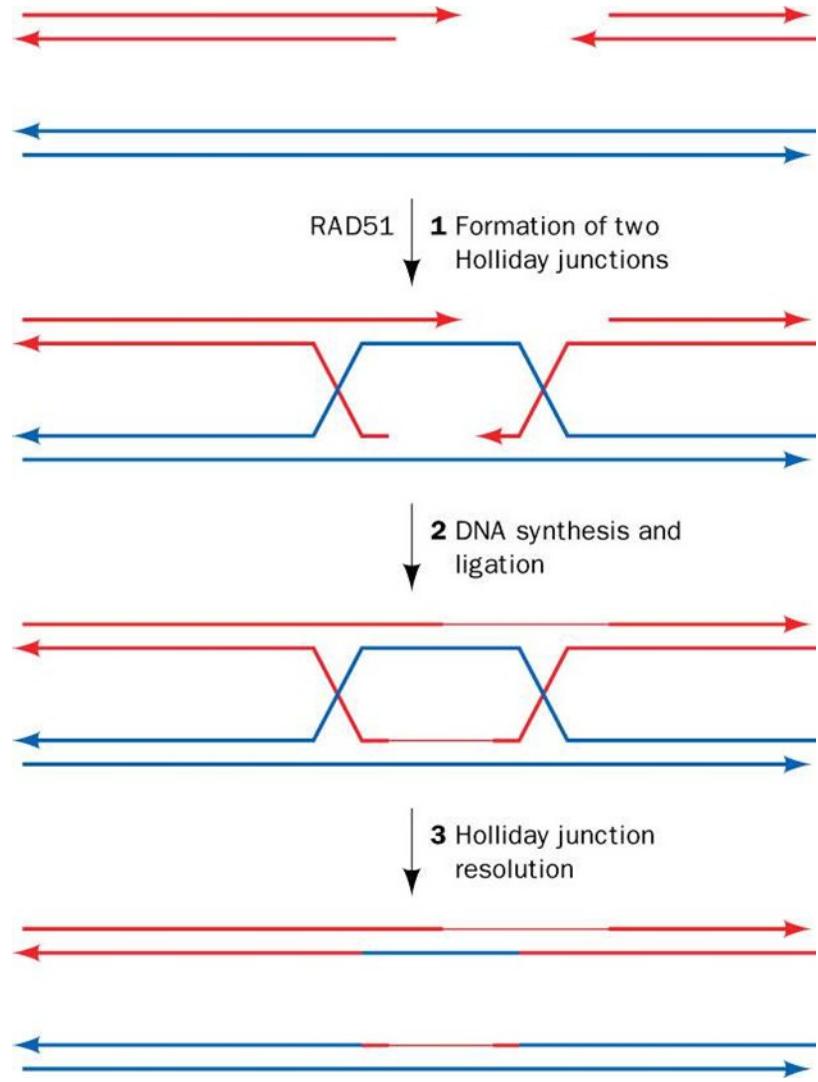
Resolution

RuvABC: 'resolvosom'

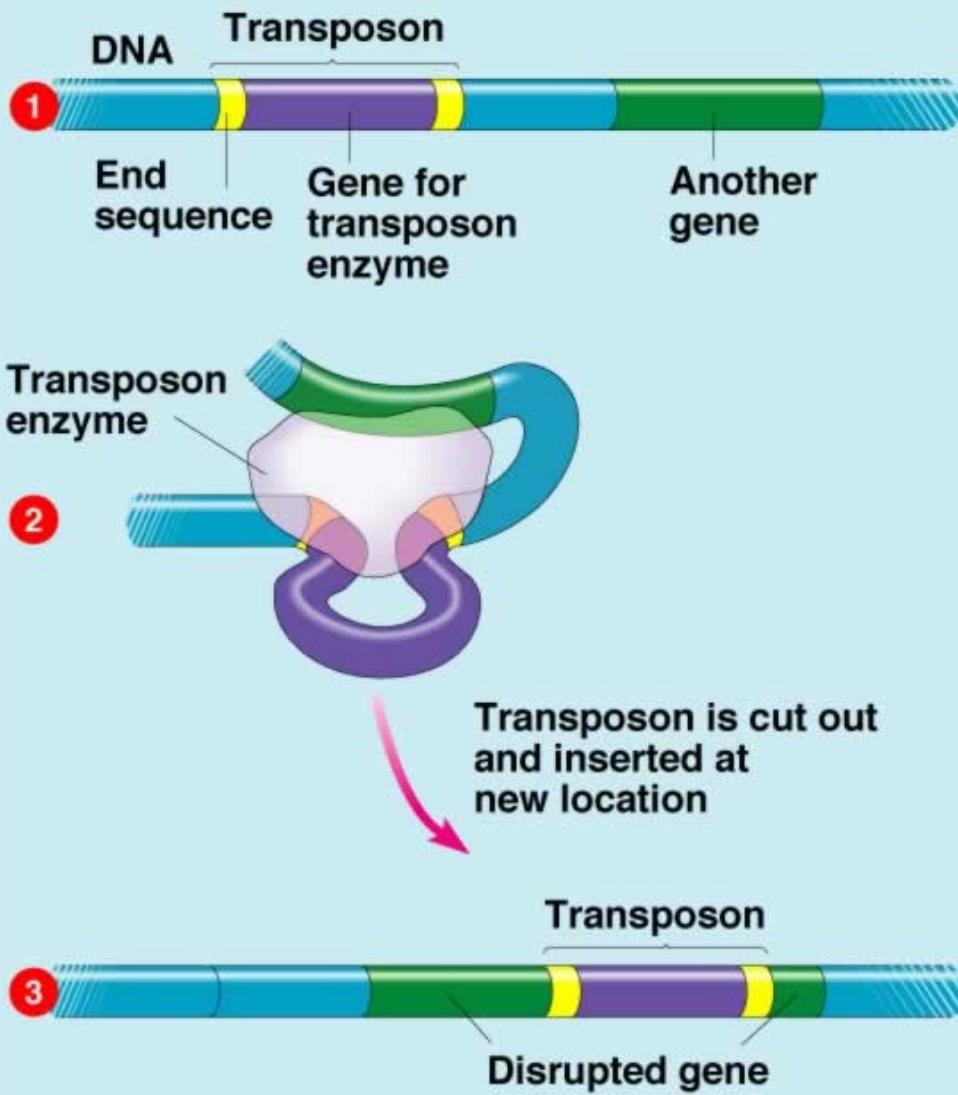
Science, 274 (1996)

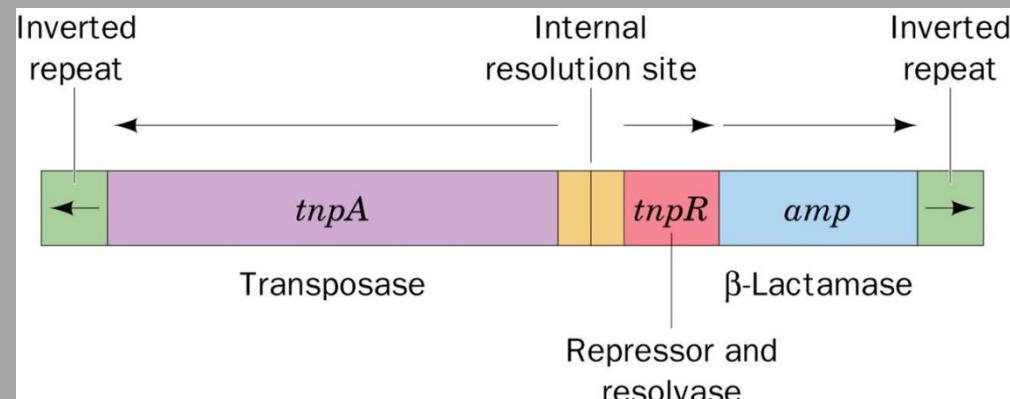
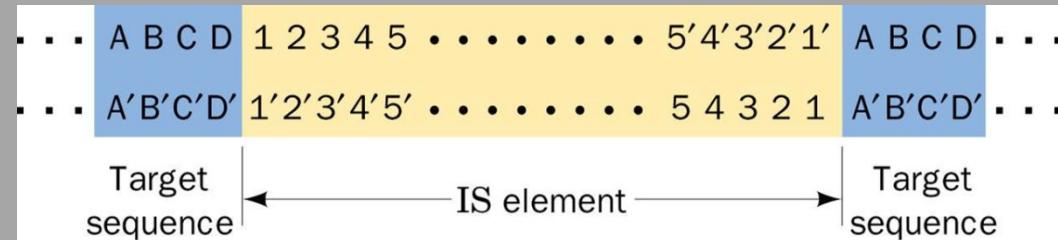
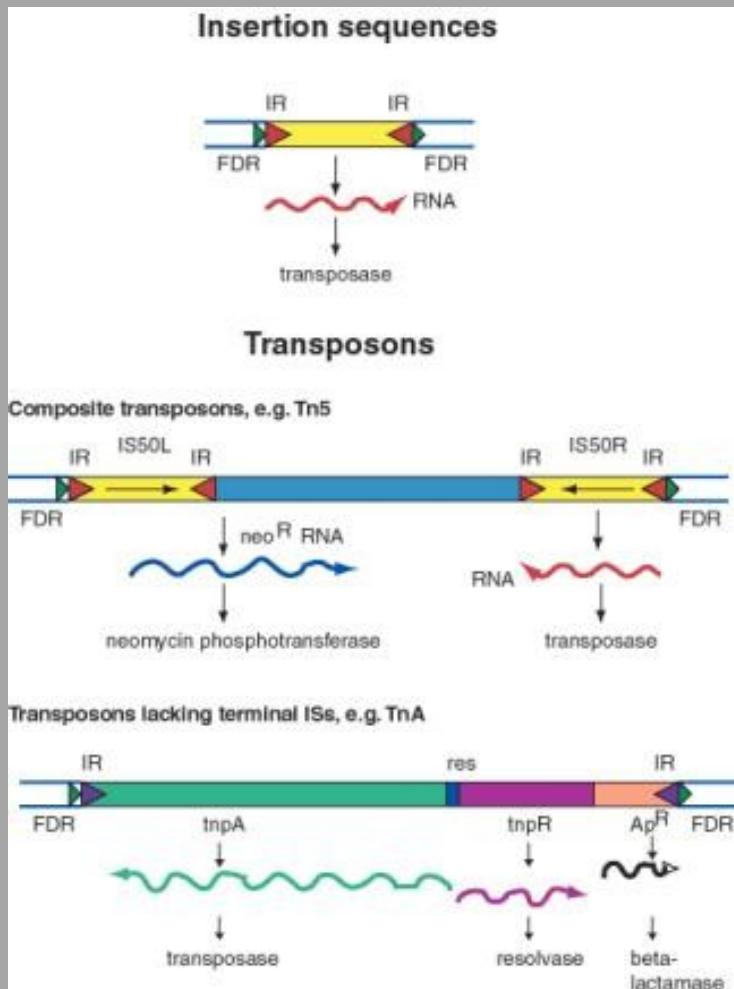
Rekombinacijsko popravljanje
zastoja na replikacijskih vilicah

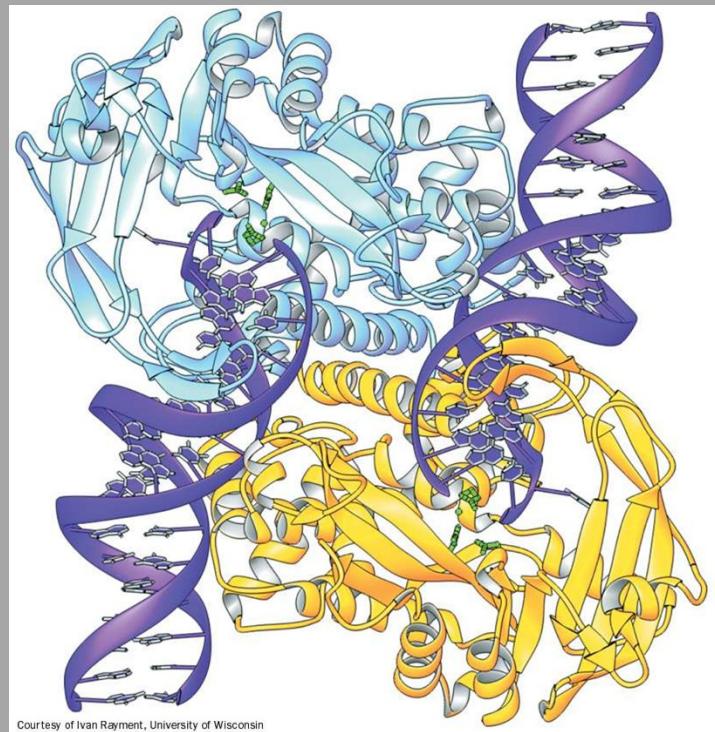
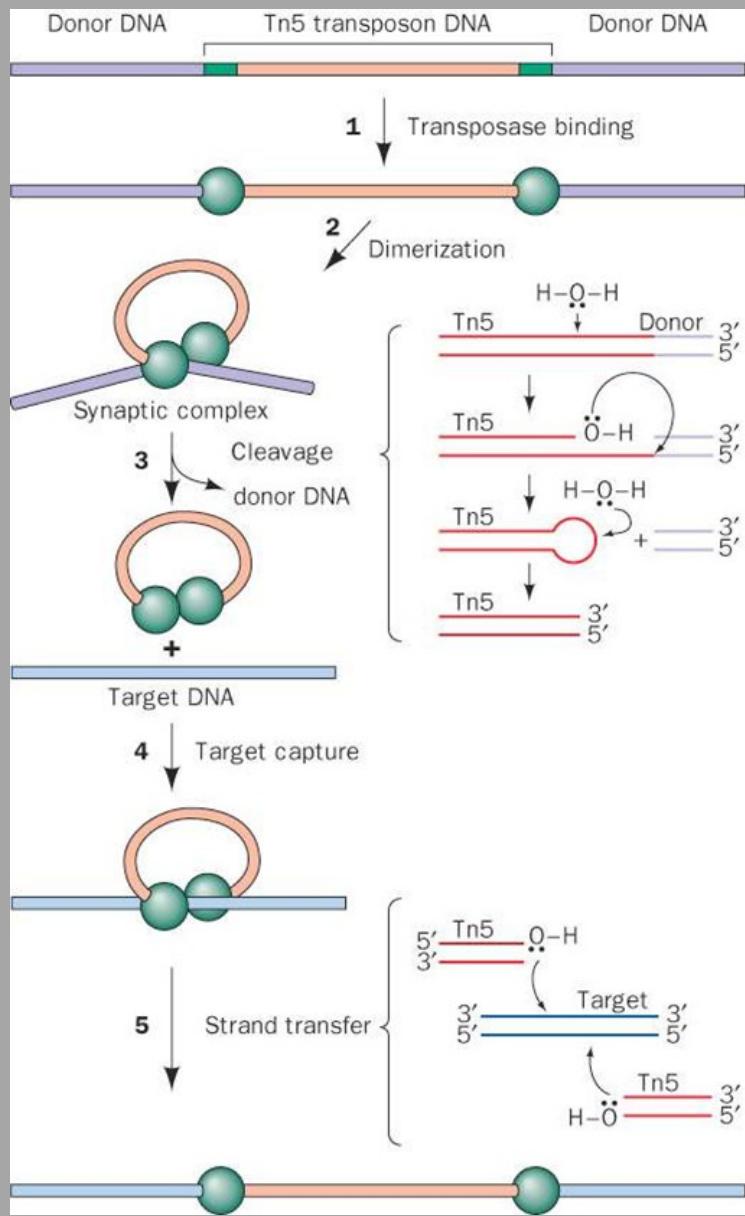
Popravljanje prekinitve dveh verig s
povezovanjem homolognih koncev

Insercijska zaporedja in transpozicijski elementi

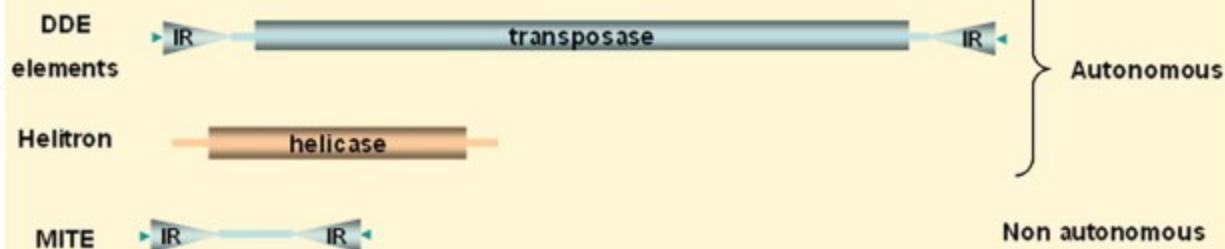

Tn3

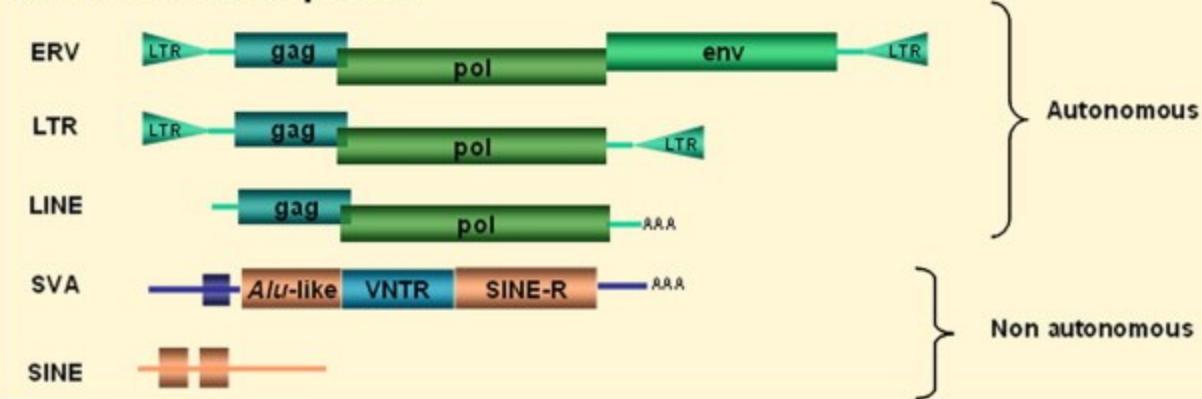

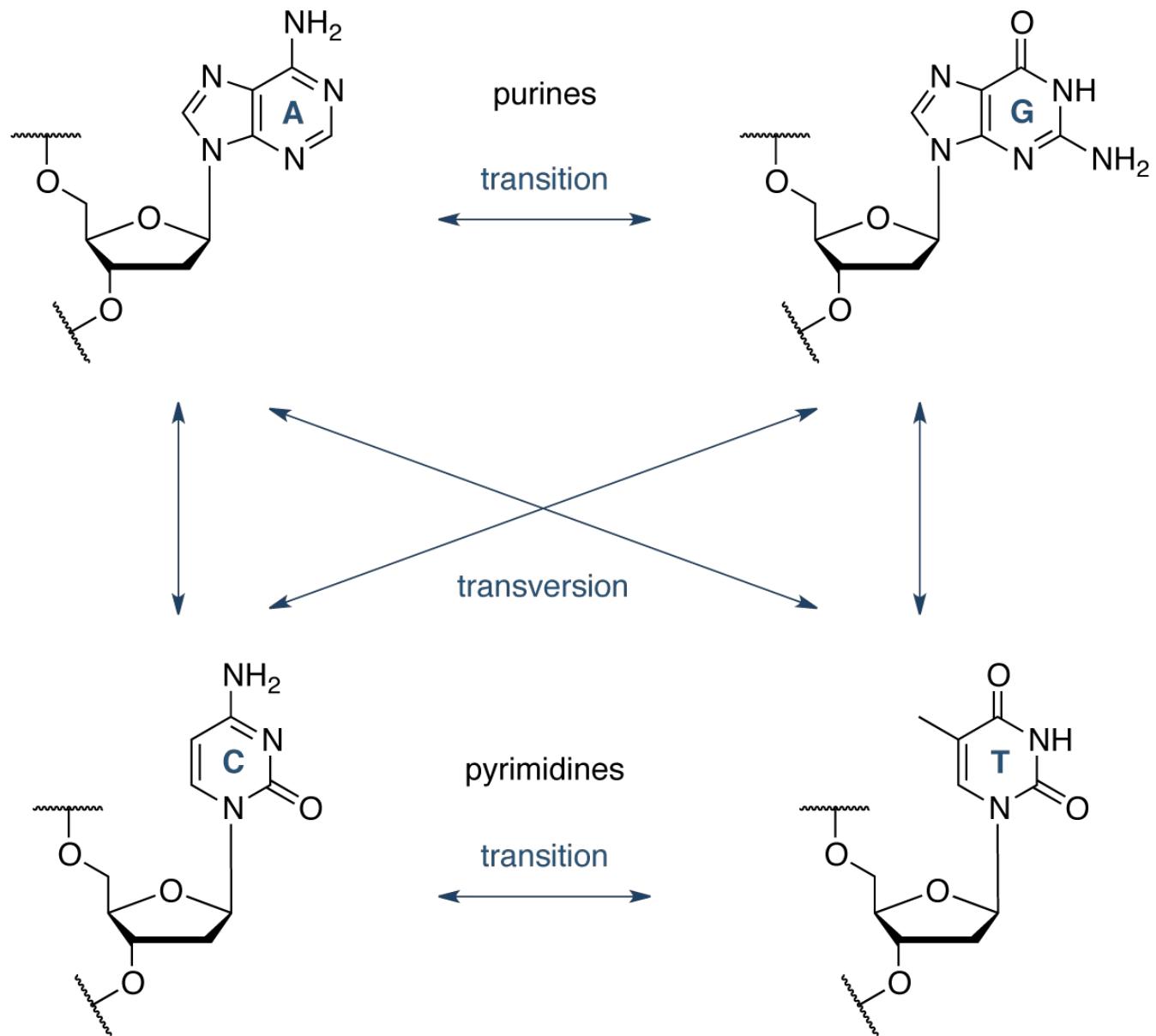
Mehanizem „izreži in prilepi“, ki ga katalizira transpozaza Tn5.

Class II : DNA transposons

Class I : Retrotransposons

Vrste mutacij

- substitucije baz: tranzicije/transverzije
- delecije 1 ali več baz
- insercije 1 ali več baz

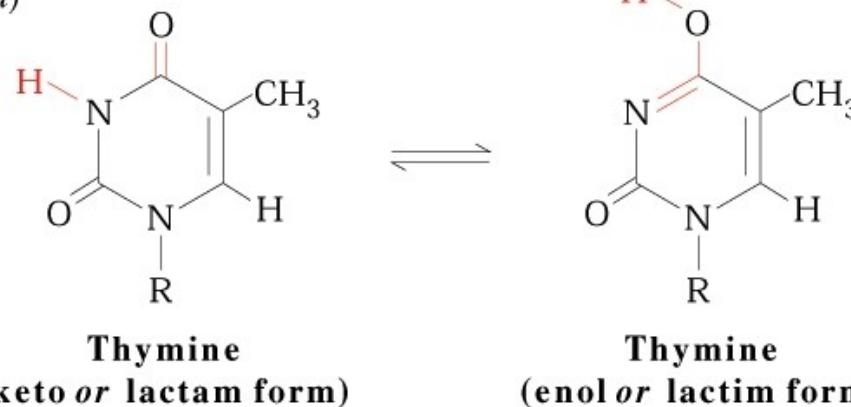
tranzicije: pirimidin z drugim pirimidinom, purin z drugim purinom

transverzije: pirimidin s purinom ali obratno

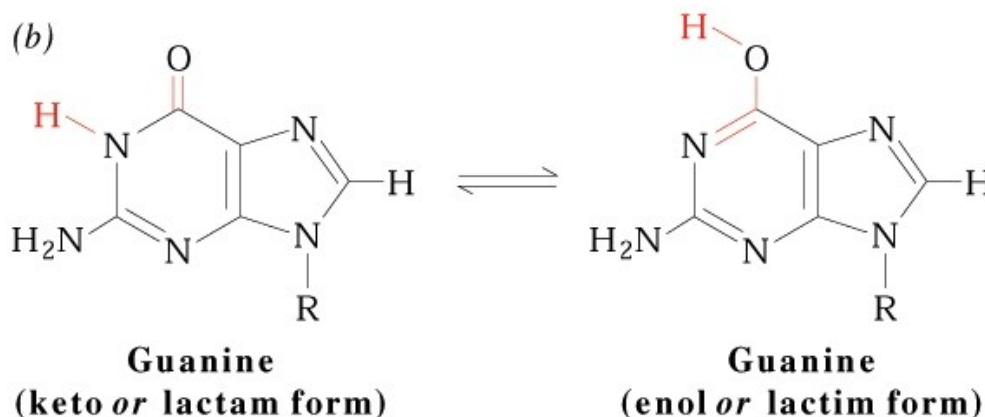
Tavtomerizacija stranskih skupin na bazah

keto (-C=O) → enol (=C-OH)

(a)

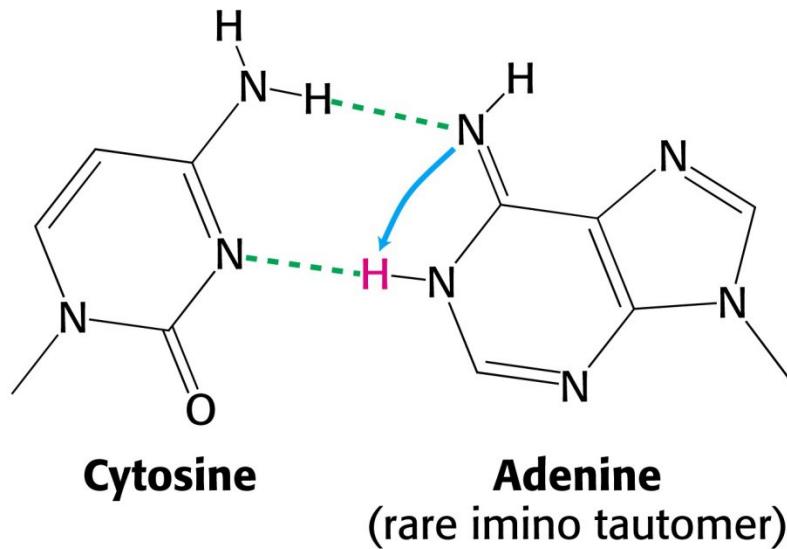

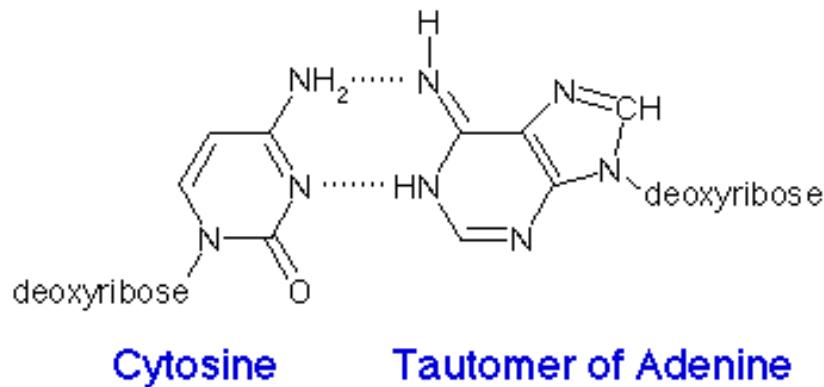
(b)

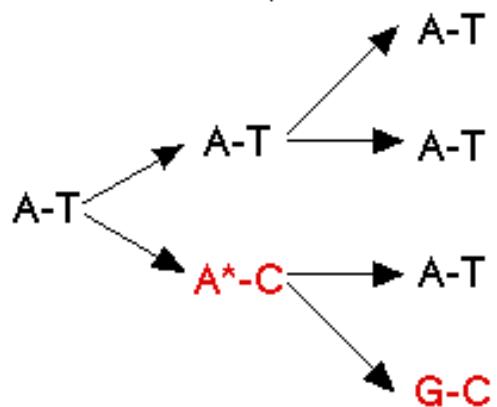
Copyright 1999 John Wiley and Sons, Inc. All rights reserved.

Tranzicije zaradi tautomerizacije str. skupin na bazah:
amino (-NH₂) → imino (=NH) ⇒ A ... T → A ... C

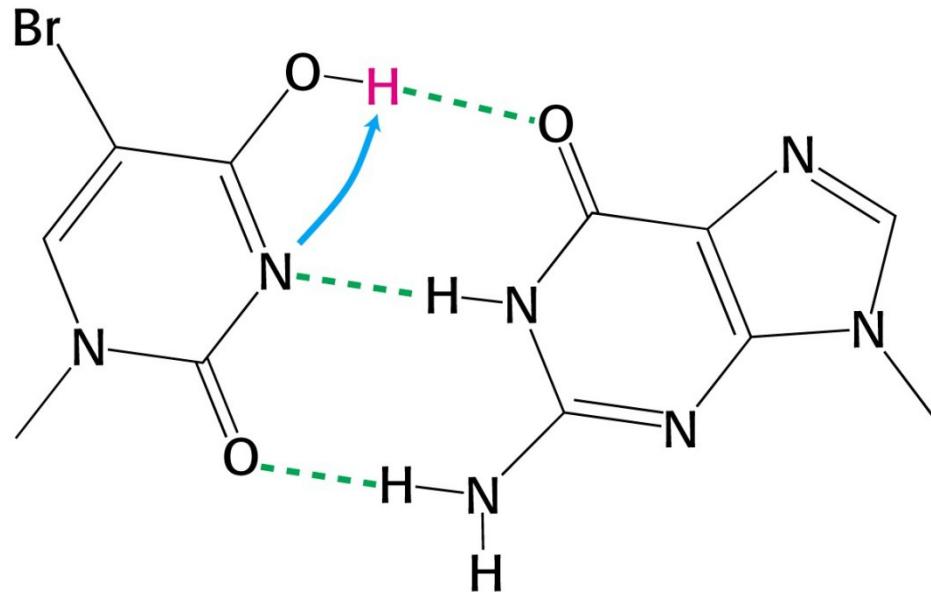
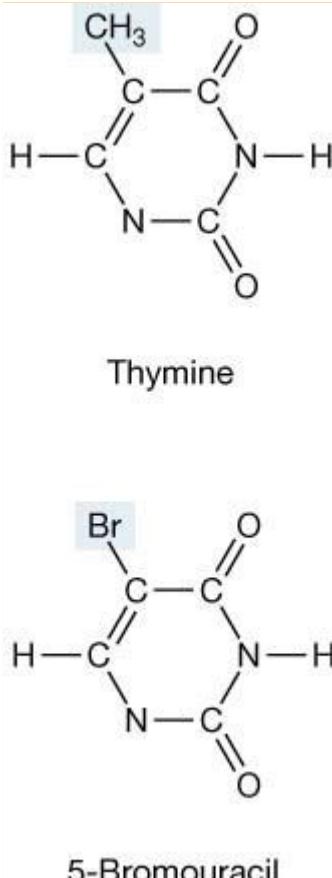

Tautomerization of an adenine residue can result in the transition of an A-T base pair to a G-C base pair:

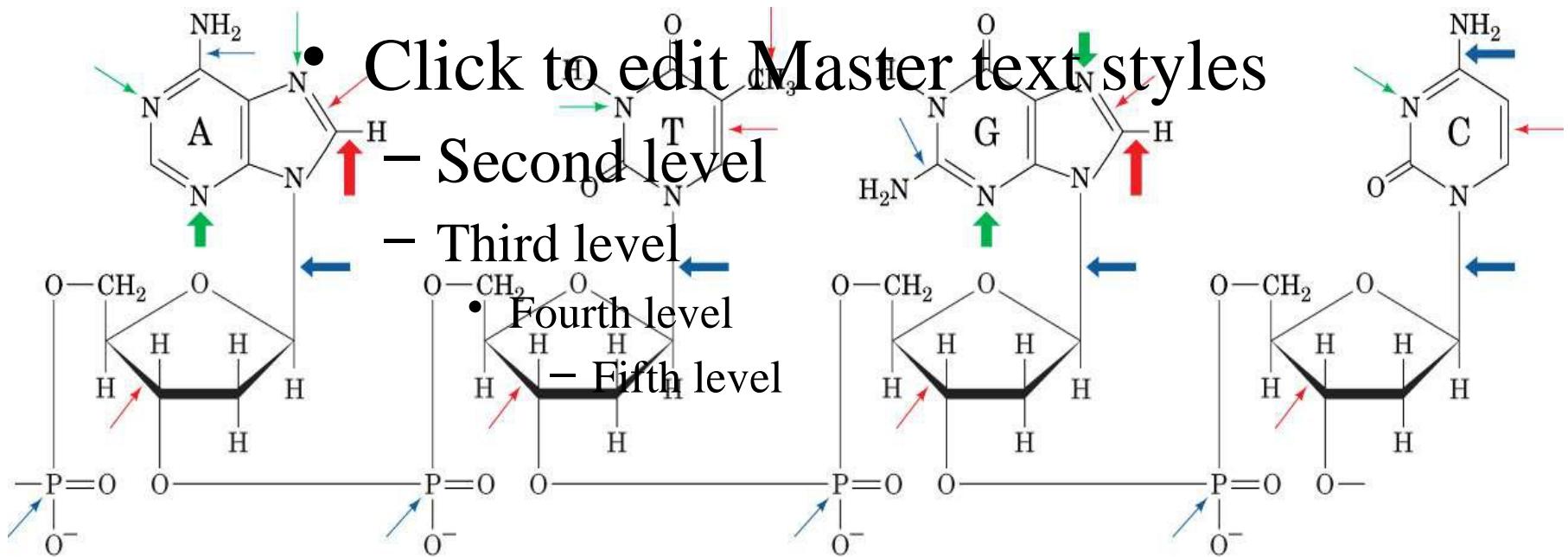

Tranzicije zaradi tautomerizacije baznih analogov:

5-Bromouracil
(enol tautomer)

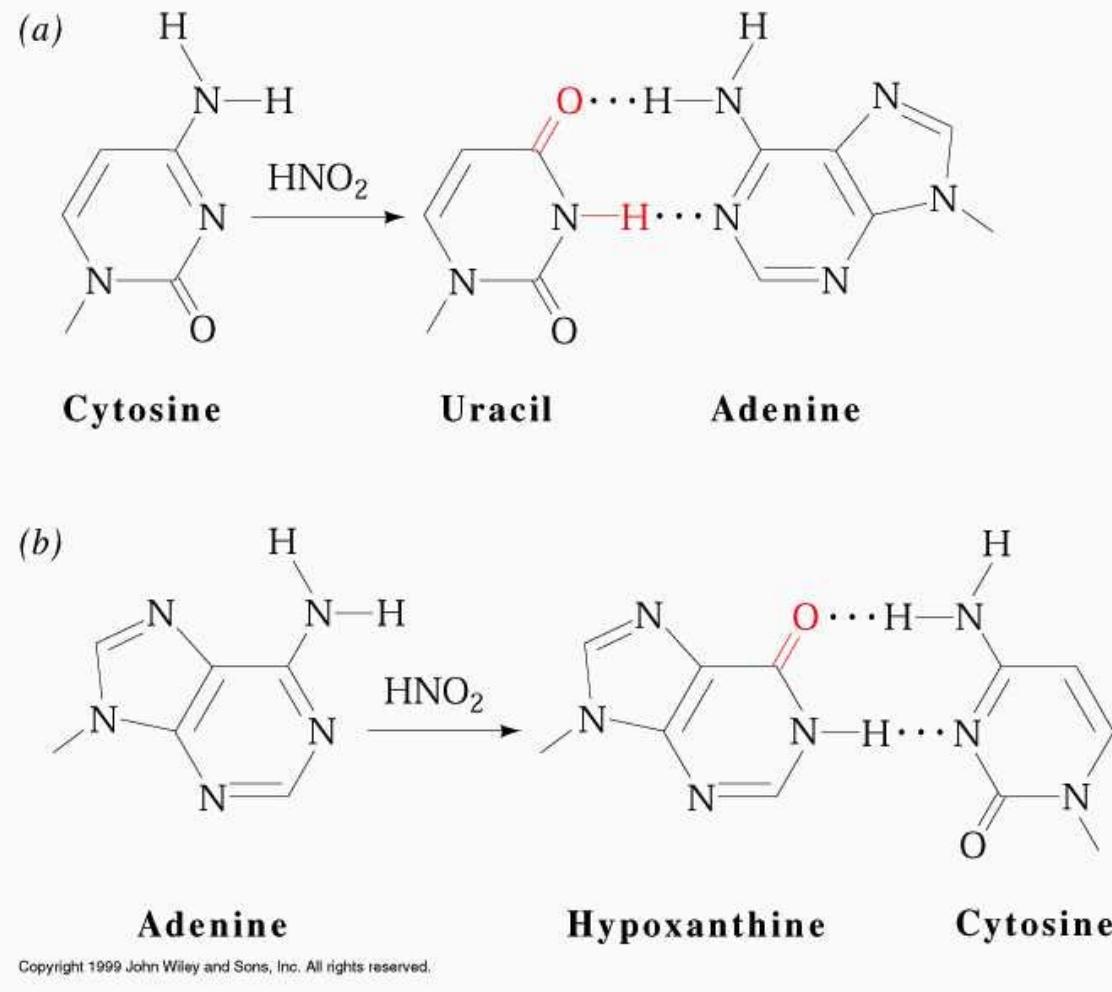
Guanine

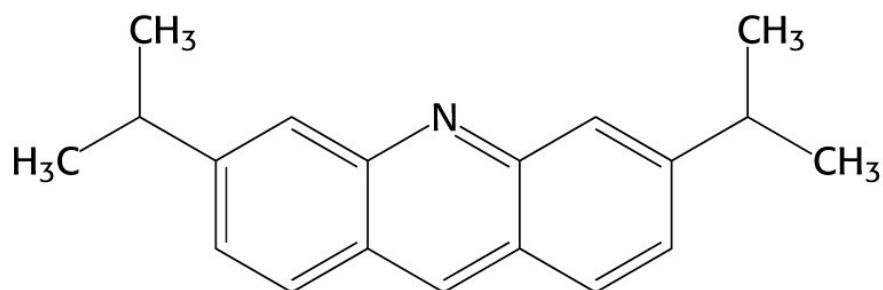
Poškodbe in mesta, občutljiva za kemične spremembe DNA *in vivo*.
 rdeče: oksidacija, modro: hidroliza, zeleno: metilacija

Kemični mutageni

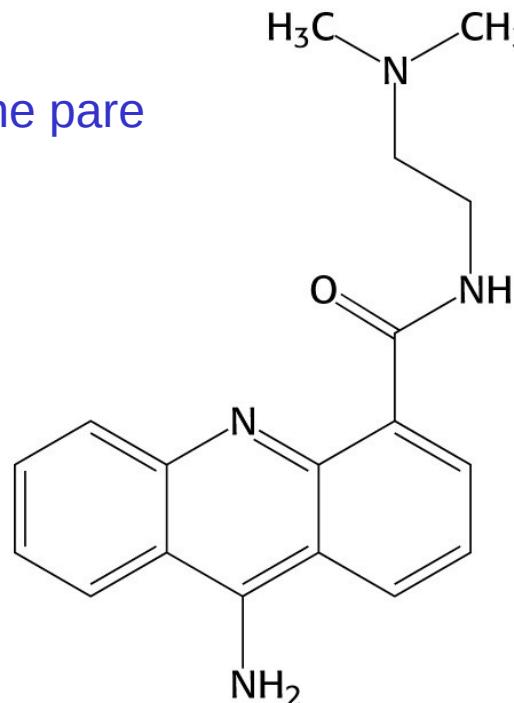
oksidativna deaminacija C → U, A → hipoksantin, G → ksantin

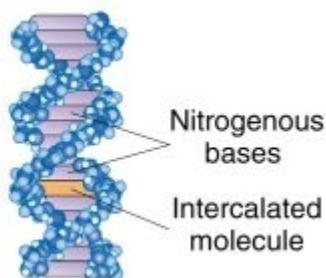
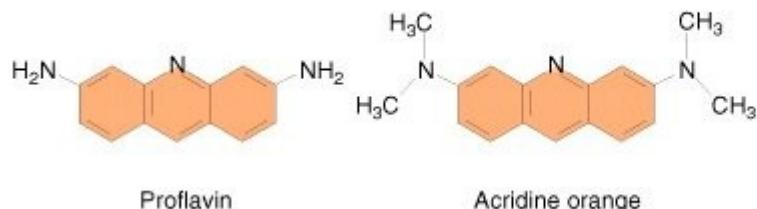
Insercije zaradi interkalacije:
ploske organske molekule se vrvajo med bazne pare

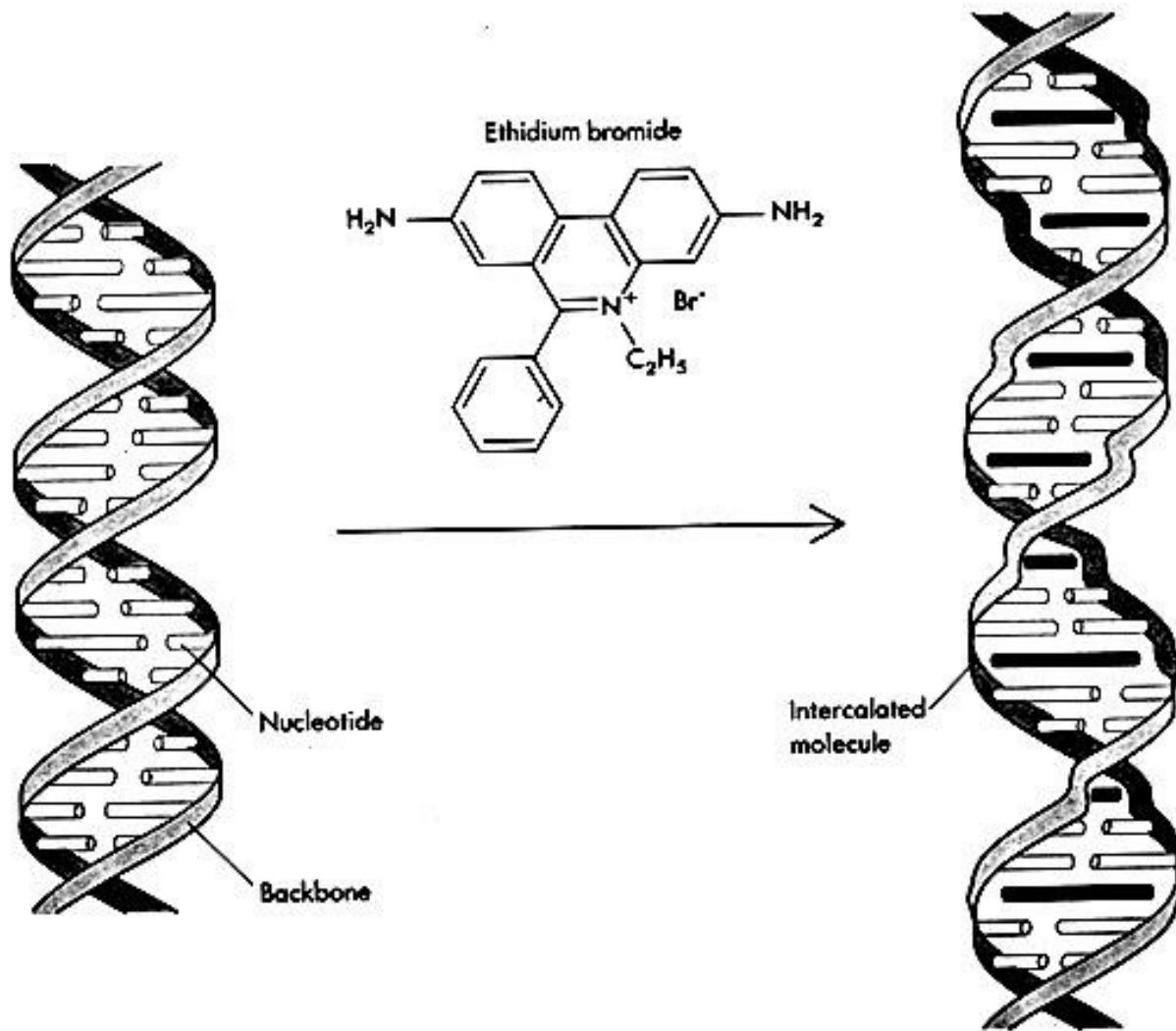

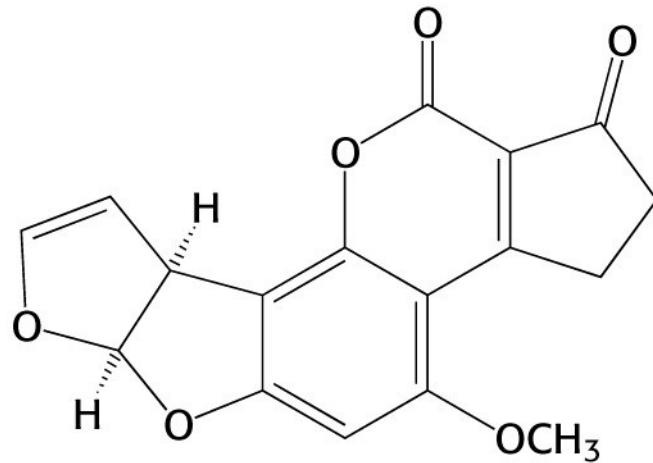
Acridine orange

9-Amine-(*N*-(2-dimethylamino)ethyl)acridine-4-carboxamide

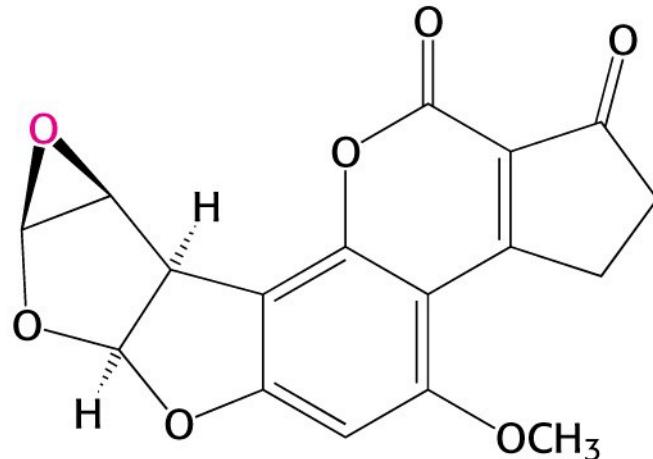

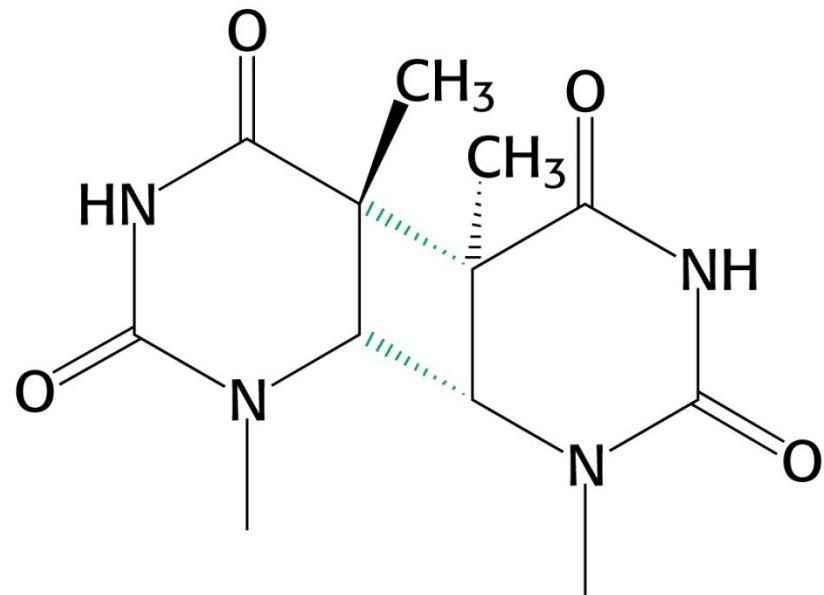

Aflatoxin B₁

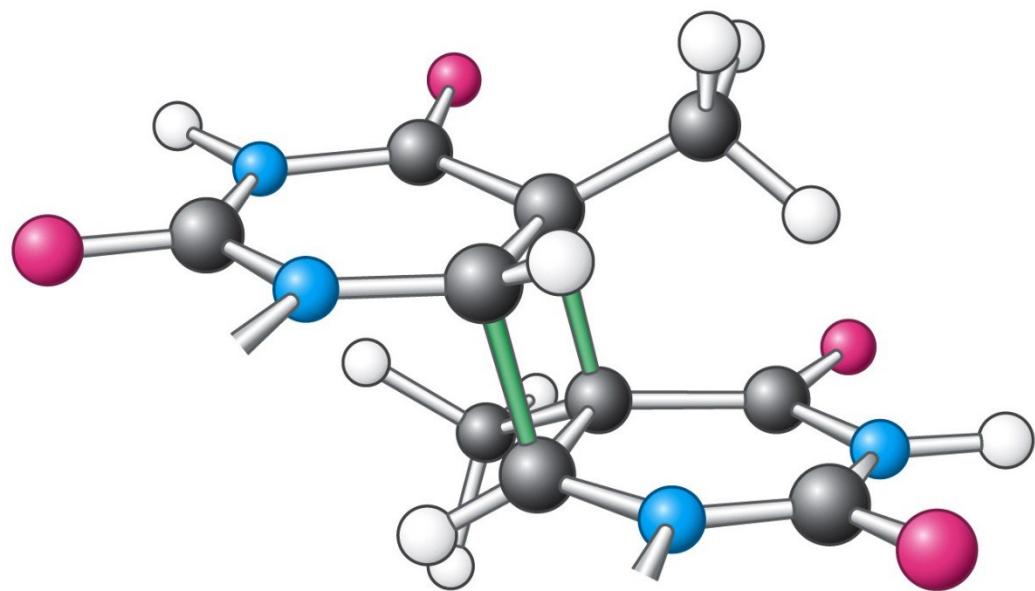
↓
Cytochrome P450

Active DNA-modifying agent

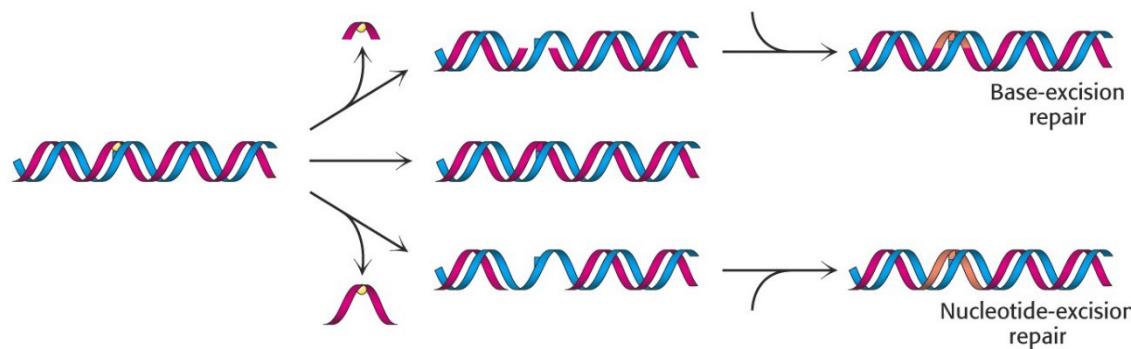
Thymine dimer

Mehanizmi popravljanja okvar na DNA:

NAPAKE NA 1 VERIGI

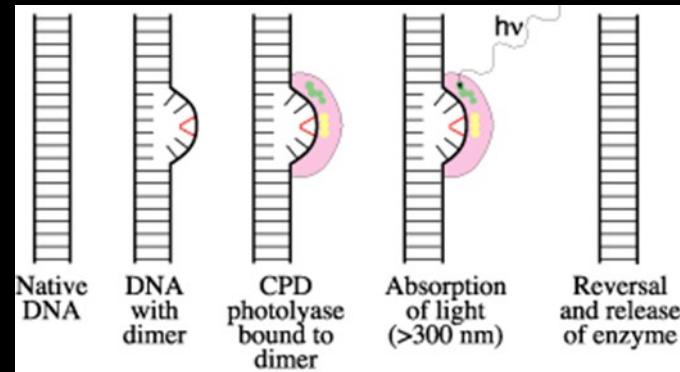
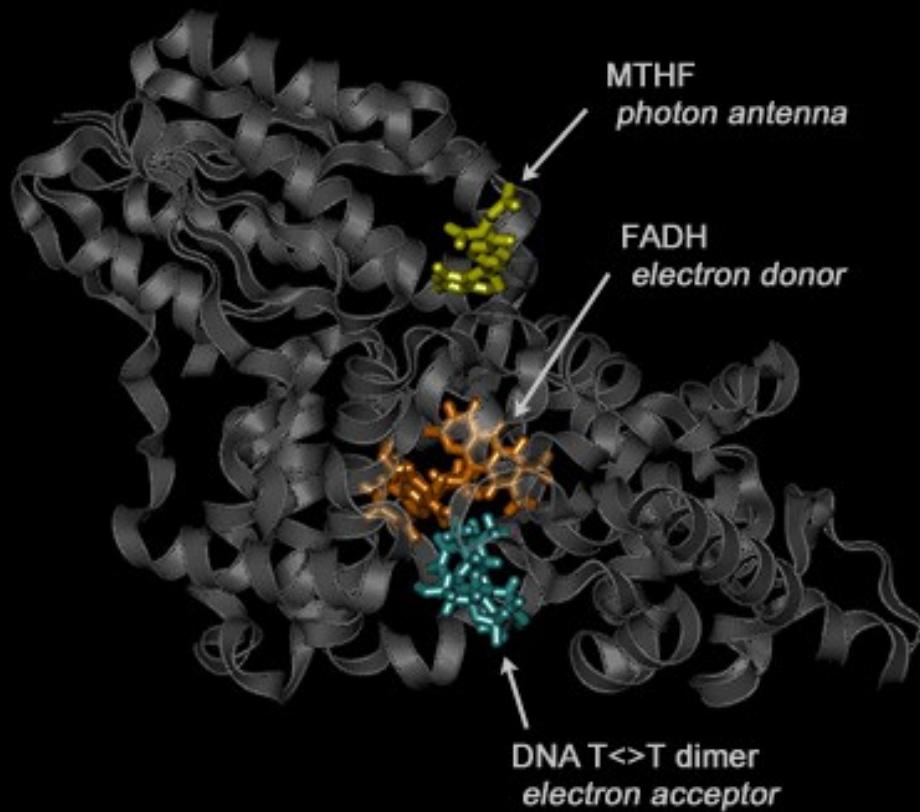
- direktno popravljanje (npr. T-dimerov, metiliranih G)
- popravljanje z izcepom baze (BER) – če je baza kemično modificirana
- popravljanje z izcepom nukleotida (NER) – če napaka pomeni distorzijo dvojne vijačnice
- popravljanje neujemanja (MMR) – nesparjeni bazni pari po replikaciji

NAPAKE NA 2 VERIGAH

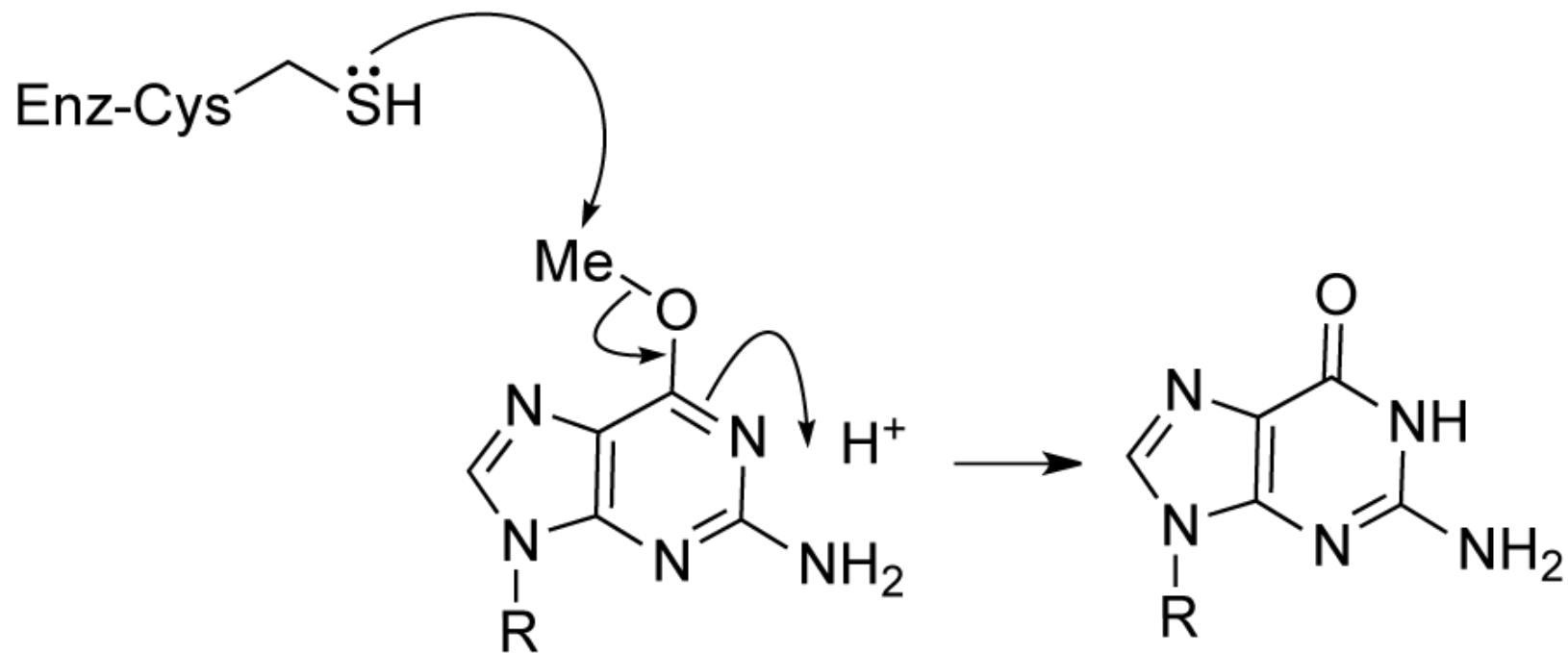
- nehomologno povezovanje koncev (NHEJ)
- homologna rekombinacija

DNA Photolyase from *E. coli*

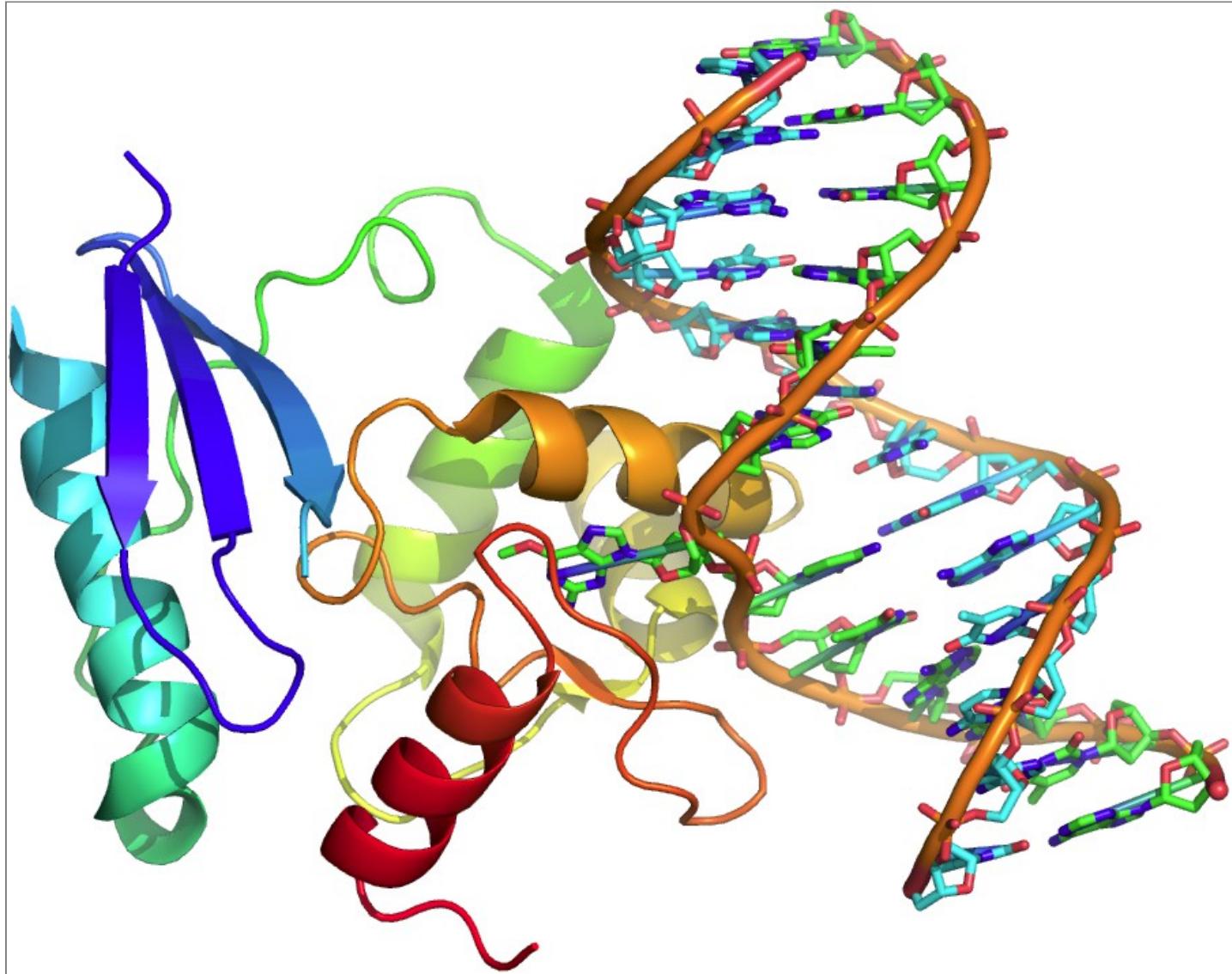

MTHF= N,N-meteniltetrahidrofolat

Popravljanje kemično modificiranih baz – direktno popravljanje

Odstranjevanje metilne skupine z metilgvanina s samomorilskim encimom O(6)-metilgvanin metiltransferazo (MGMT). Encim se v reakciji metilira in ob tem inaktivira.

Nature 315 (6020), 604-606, 1985

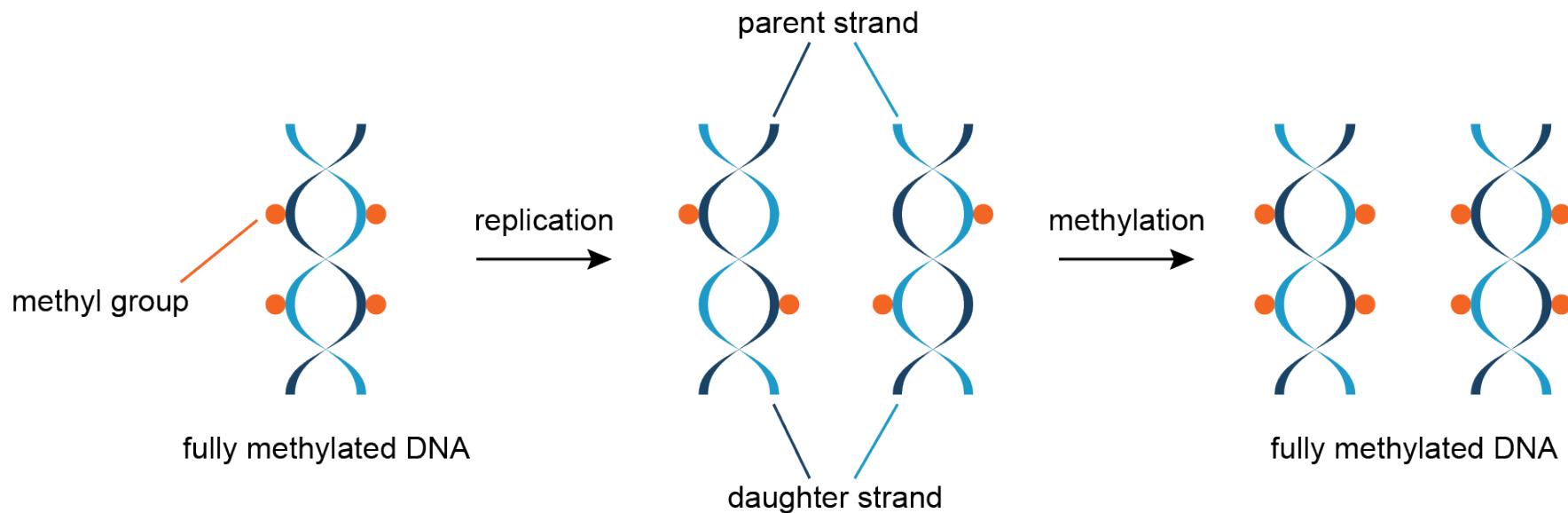
Izvihane baze na mestu mutacije: ‚base flipping‘

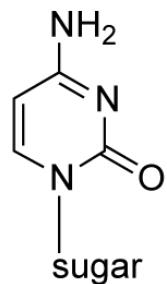
Prepoznavanje hčerinske in starševske verige

Starševa veriga je metilirana, hčerinska pa sprva še ne (*E. coli*).

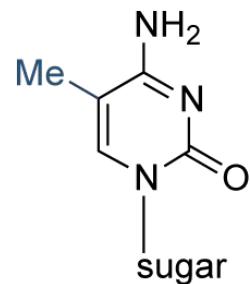
Pregledovalni proteini morda delujejo predvsem na mestih zarez med delnimi produkti podvojevanja genoma (predvsem pri zastajajoči verigi in pri evkariontih).

Popolno metilacijo kasneje, po morebitnem popravljanju napak, katalizirajo vzdrževalne metiltransferaze.

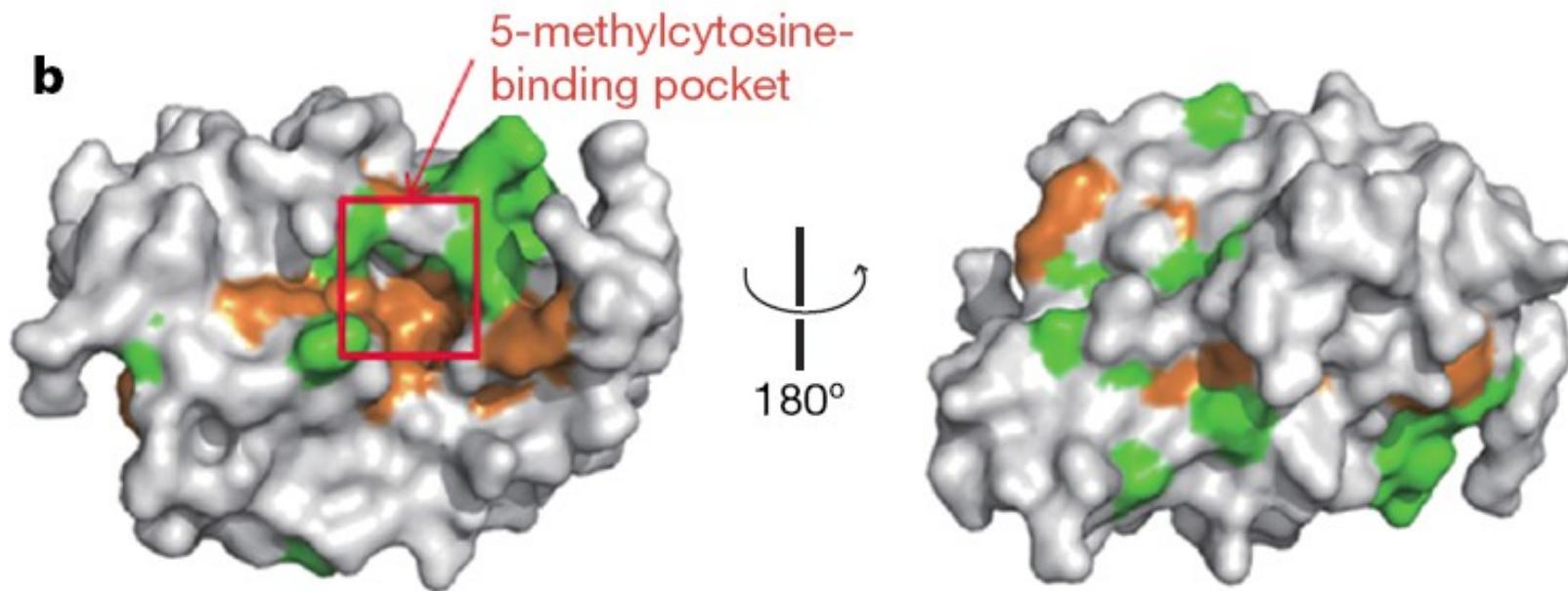

cytosine (C)

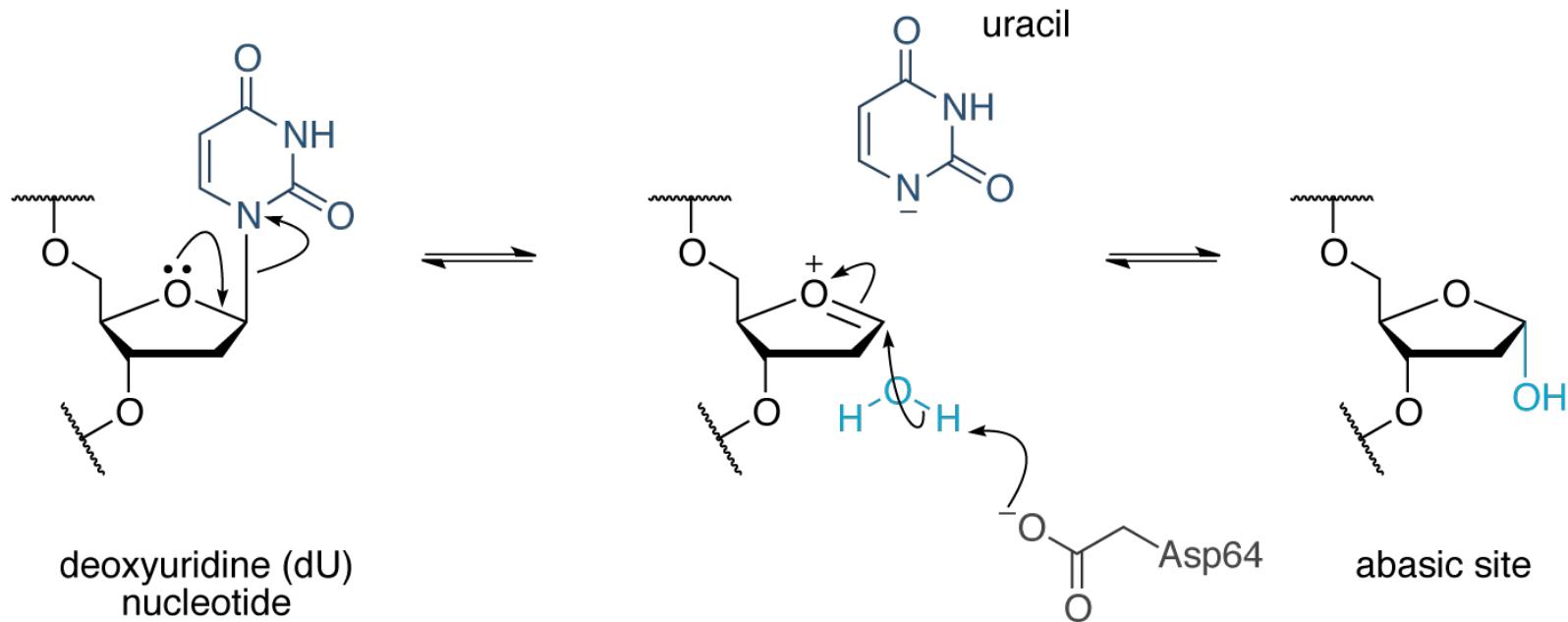
5-methylcytosine (mC)

Protein UHRF1 prepozna hemimetilirana mesta na DNA in nanja usmerja DNA-metiltransferazo I.
Interakcija z DNA poteka preko domene SRA, ki so ji določili strukturo v prosti obliki in v kompleksu z DNA.

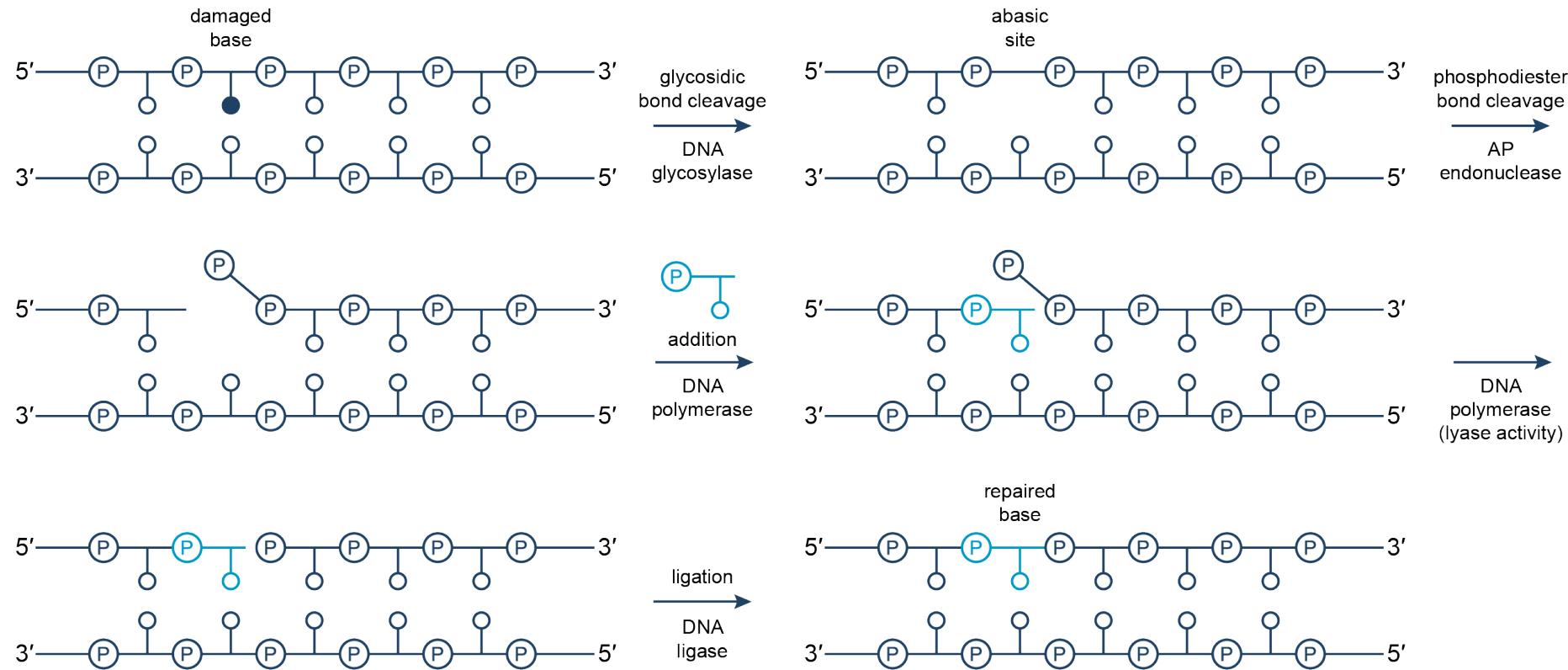
Popravljanje z izcepom baze (BER)

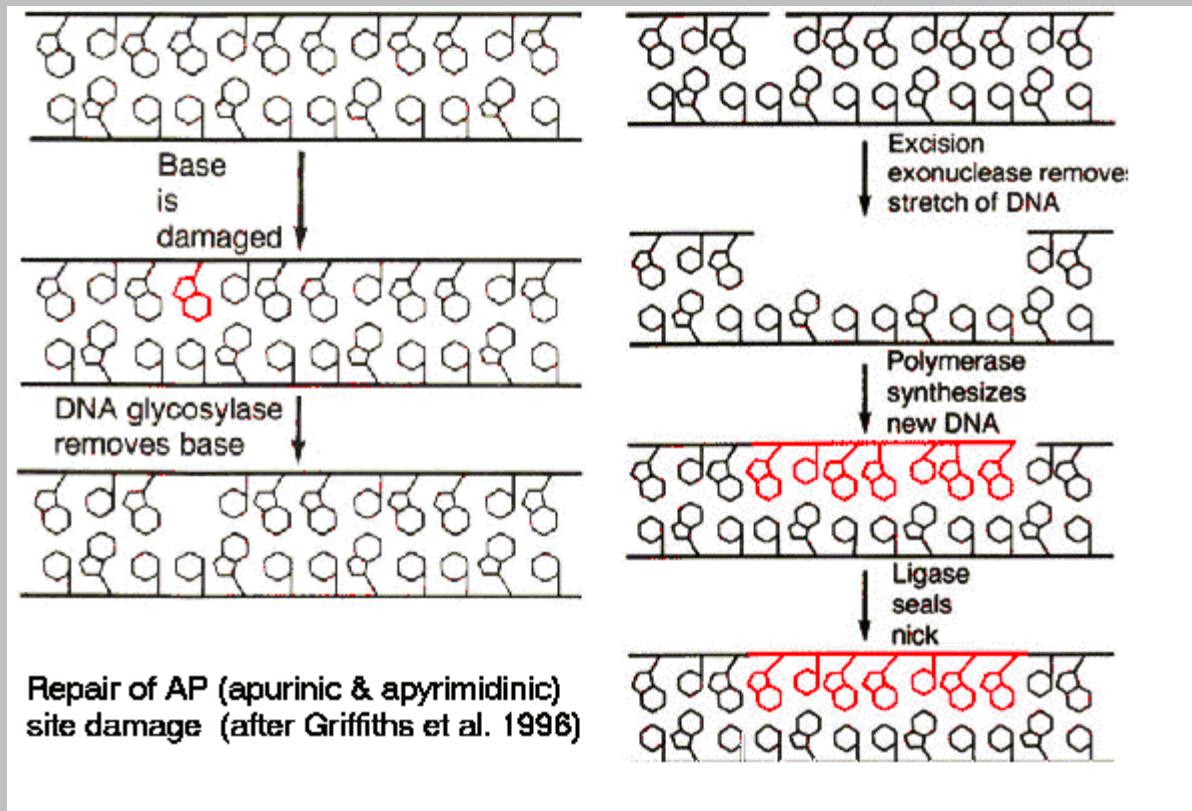
1. Okvarjeno bazo odstrani DNA-glikozilaza (za različne baze različne). S tem nastane abazično (AP) mesto na verigi.

Popravljanje z izcepom baze

2. Manjkajoči del se zapolni po delovanju AP-endonukleaze, DNA-polimeraze in DNA-ligaze.

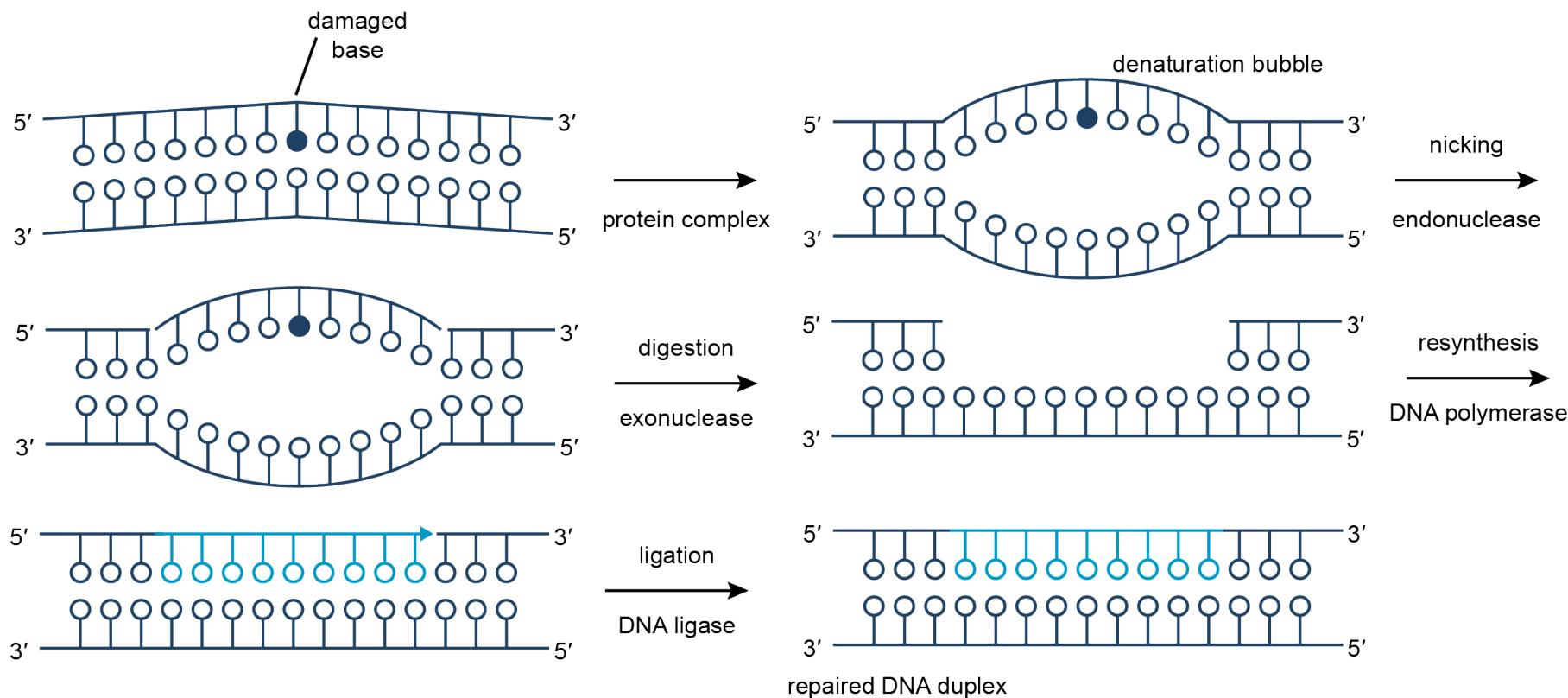

Popravljanje z odcepom baze:
alternativni mehanizem z zamenjavo več nt

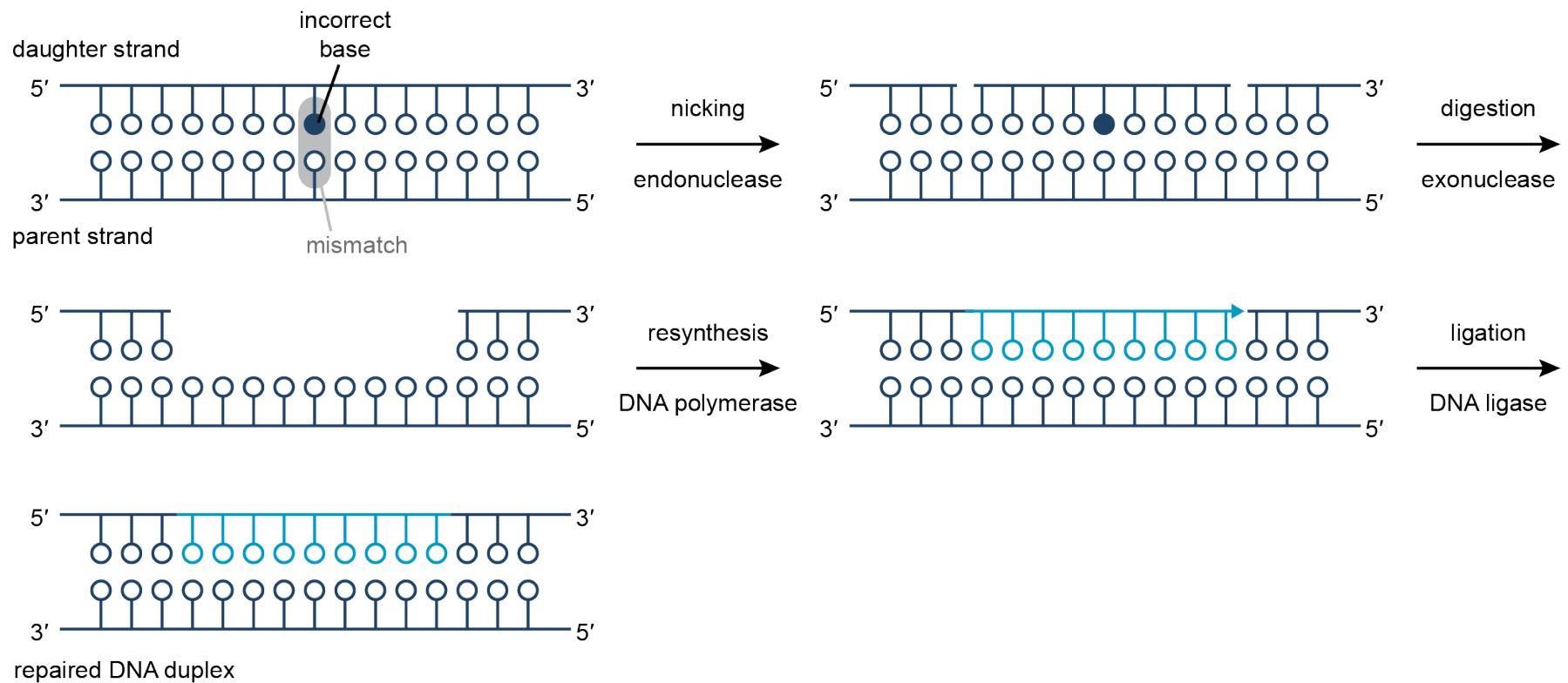
Popravljanje z izcepom nukleotida (NER)

Napake v obliki dvojne vijačnice prepoznaajo proteini, nato nastane ‚denaturacijski mehurček‘, dolg ~30 bp. pride do uvedbe dveh zarez, izcepa vmesnega segmenta in do popravljanja z DNA-polimerazo in ligazo.

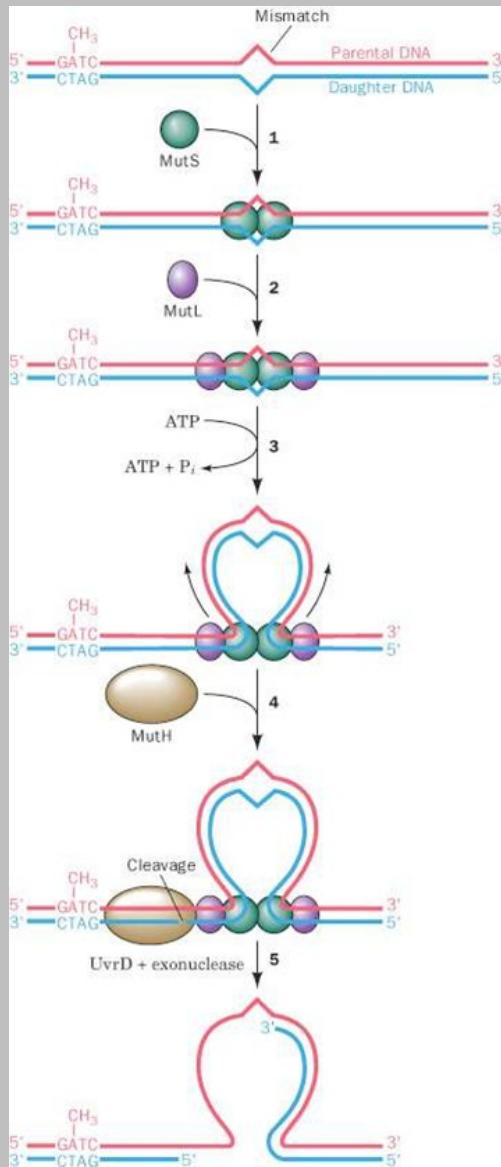

Popravljanje neujemanja (MMR)

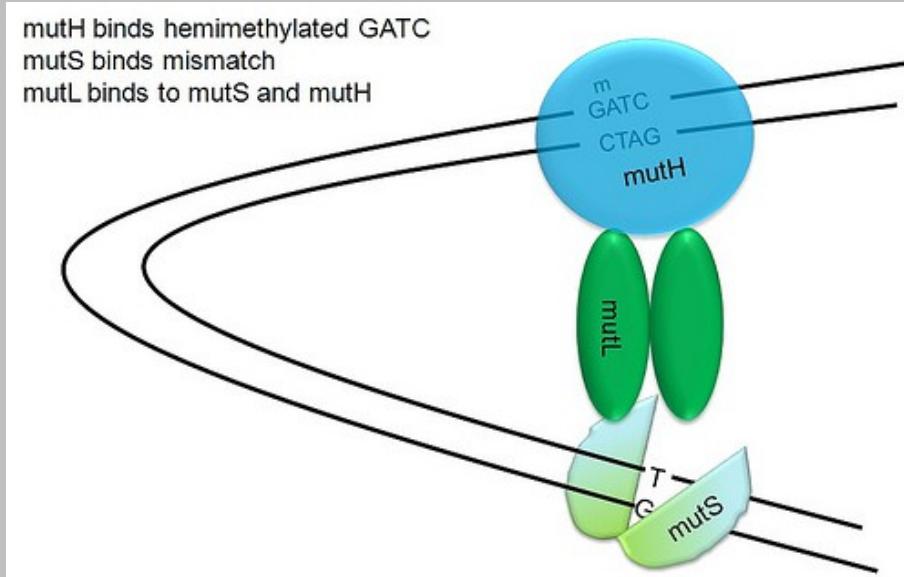
Proteini prepoznaajo nepravilni bp. Na nemetilirani verigi (hčerinski) endonukleaza zareže na obeh straneh mutacije, eksonukleaza odstrani vmesni del. DNA-polimeraza in ligaza zapolnita vrzel.

Popravljanje neujemanja pri *E. coli*

mutH binds hemimethylated GATC
mutS binds mismatch
mutL binds to mutS and mutH

Prepoznavanje mesta mutacije

Dimer MutS (MutS2) prepozna napačno sparjeno bazo na hčerinski verigi in se veže nanjo.

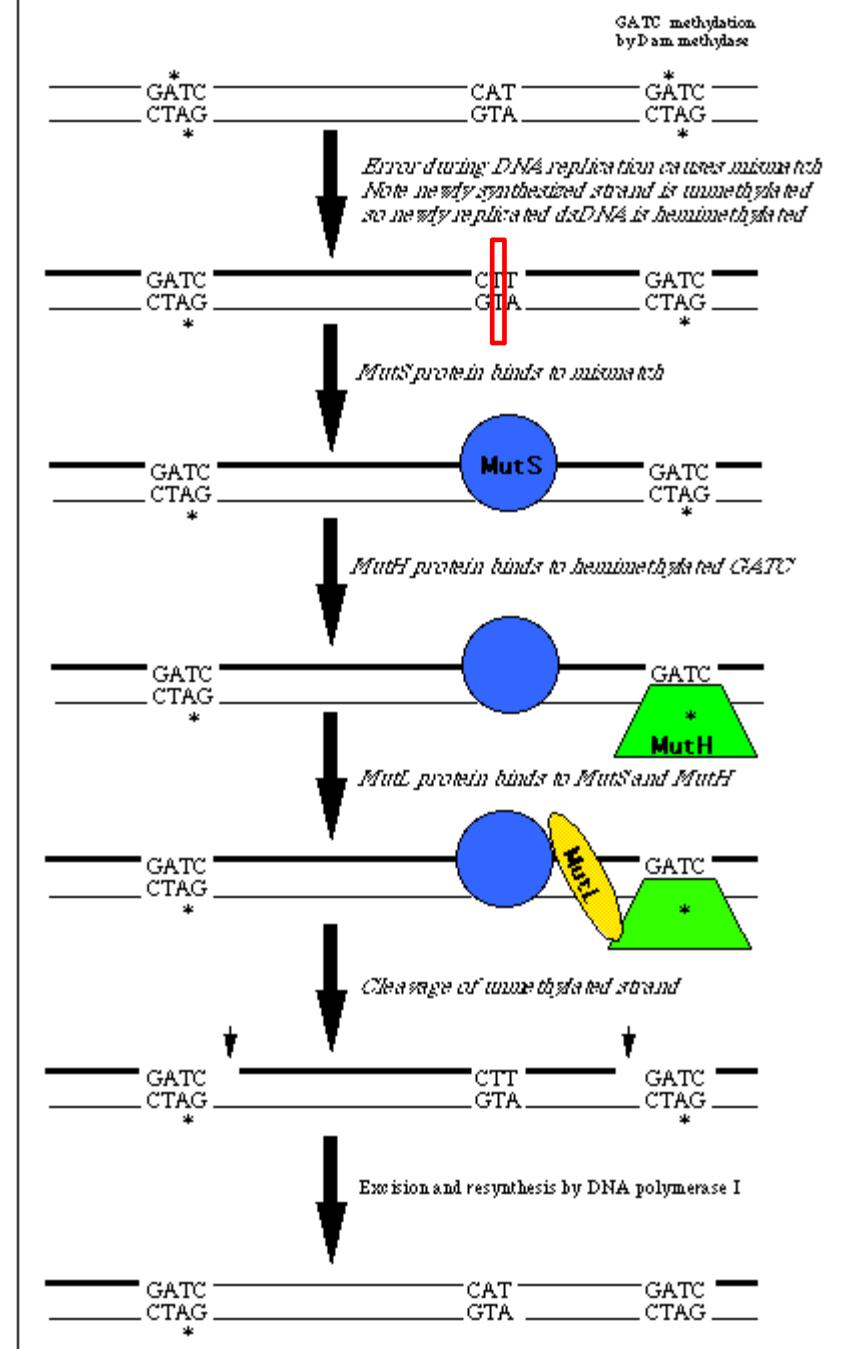
MutH se veže na hemimetilirana mesta, aktivira pa se po stiku z dimerom MutL (MutL2), ki se veže na MutS2-DNA.

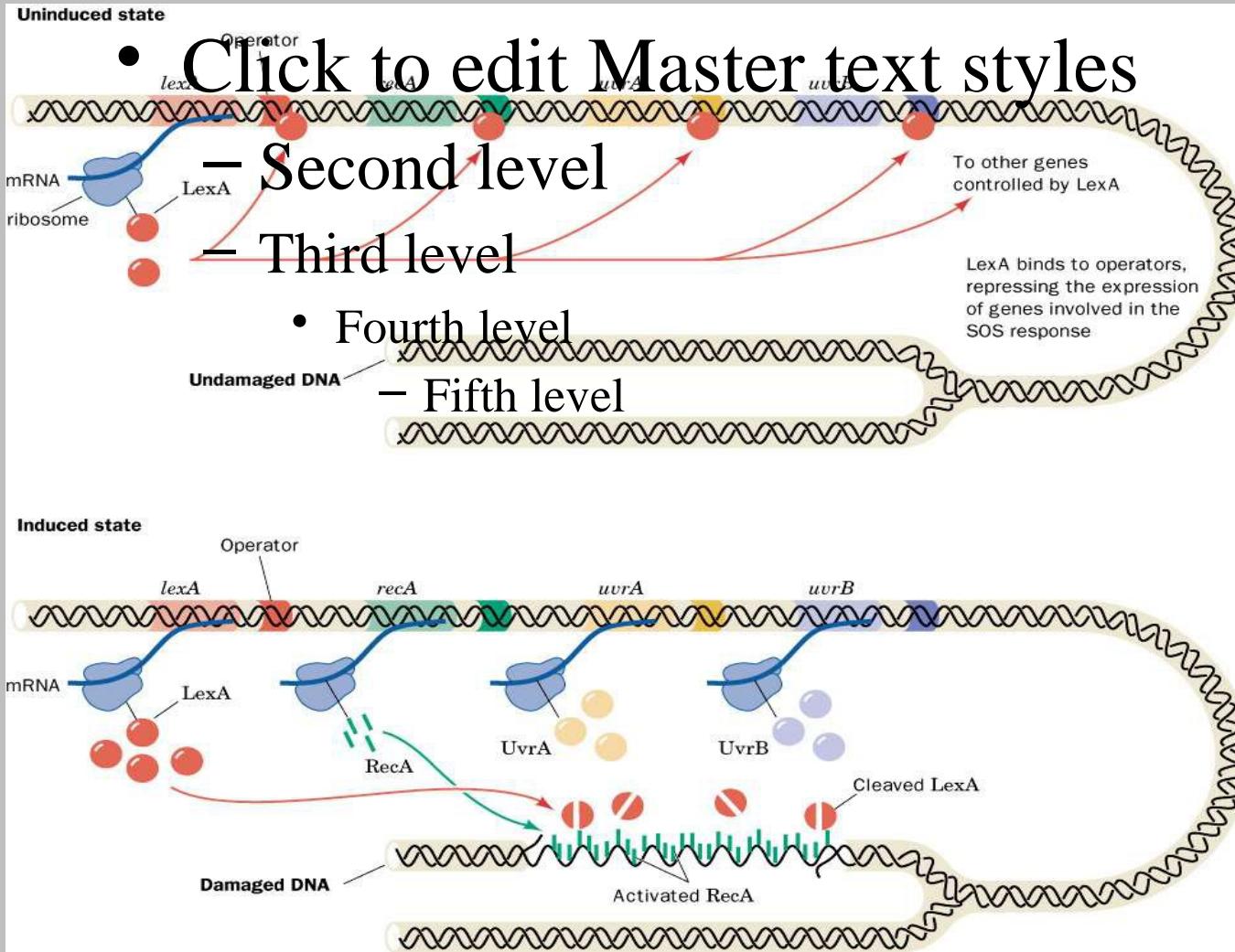
Na DNA naredi zanko in skenira, kje je najbližje metilacijsko mesto d(GATC), kar je lahko tudi ~1 kb stran.

Kompleksu sledi eksonukleaza in razgradi DNA.

Izreže se regija, ki je daljša kot samo do mesta mutacije.

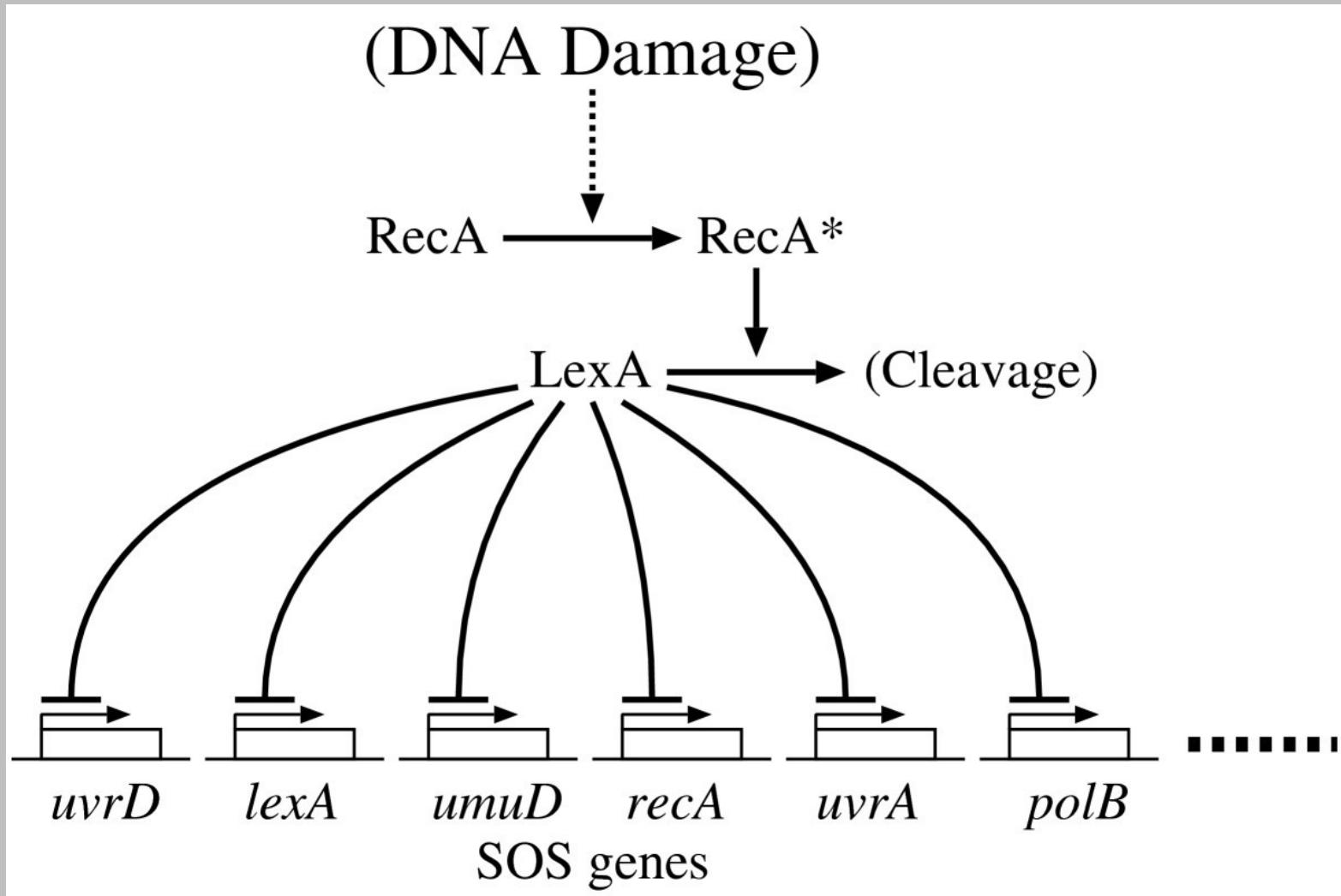
DNA-polimeraza sintetizira novo komplementarno verigo. Končno vrzel zapolni DNA-ligaza. Metilaza Dam metilira hčerinsko verigo.

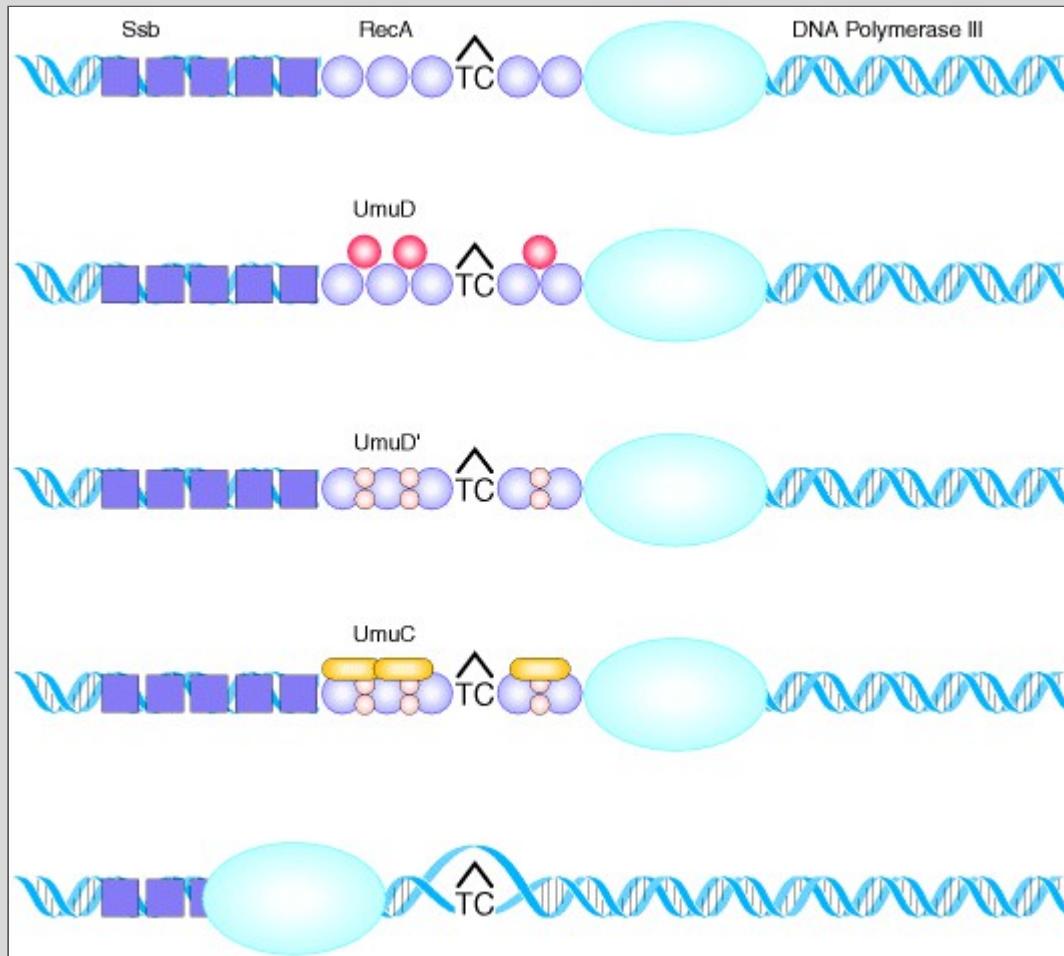

Uravnavanje SOS-odgovora pri *E. coli*

Delovanje LexA

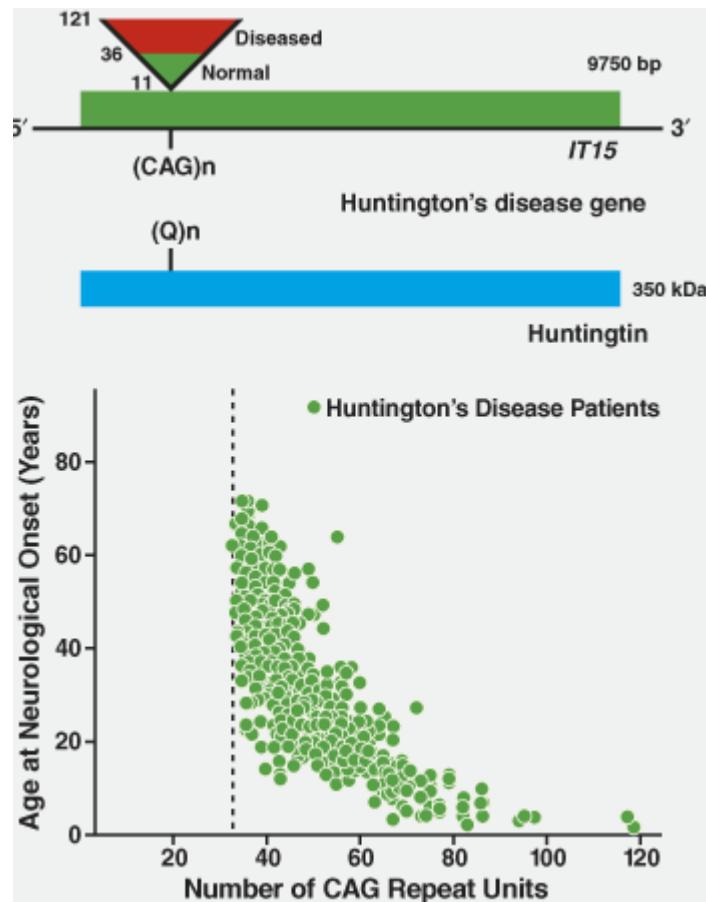

Princip SOS - popravljanja

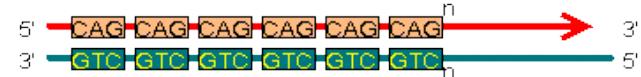
DNA-polIII se ustavi na mestu mutacije (dimer TC). Na mestih za mutacijo so vezani SSB in RecA v obliki filamenta. Ker popusti blokada LexA, se sintetizira UmuD. Ta se procesira do aktivne oblike UmuD', ki pritegne UmuC. Ta kompleks (UmuD'2C) je DNA-pol V brez eksonukleazne aktivnosti in nadaljuje sintezo preko mutiranega mesta.

Za organizem je mutacija bolj sprejemljiva kot prekinitev sinteze.

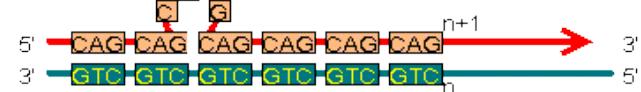
(a)

Normal replication

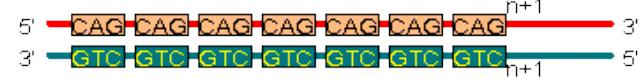

(b)

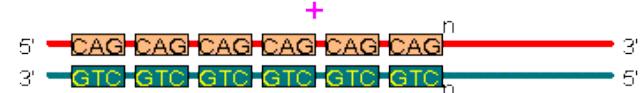
Backward slippage

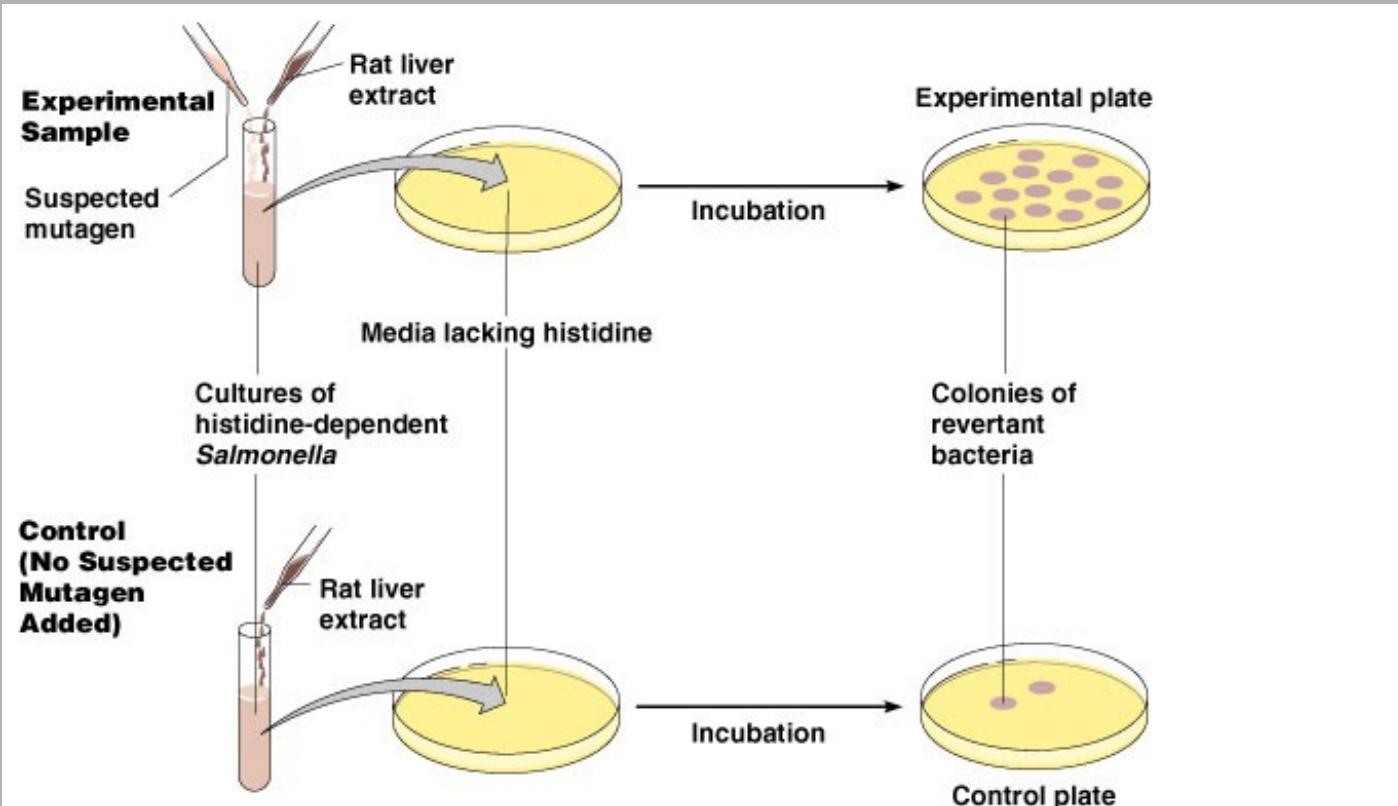

Insertion mutation

Normal

- ① Two cultures are prepared of *Salmonella* bacteria that have lost the ability to synthesize histidine (histidine-dependent).
- ② The suspected mutagen is added to the experimental sample only; rat liver extract (an activator) is added to both samples.
- ③ Each sample is poured onto a plate of medium lacking histidine. The plates are then incubated at 37°C for two days. Only bacteria whose histidine-dependent phenotype has mutated back (reverted) to histidine-synthesizing will grow into colonies.
- ④ The numbers of colonies on the experimental and control plates are compared. The control plate may show a few spontaneous histidine-synthesizing revertants. The test plates will show an increase in the number of histidine-synthesizing revertants if the test chemical is indeed a mutagen and potential carcinogen. The higher the concentration of mutagen used, the more revertant colonies will result.